МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота
магістр

на тему **АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ СФЕРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0353-ап спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська освітньо-професійної програми Переклад (англійський)
Цимбал Валерія Віталіївна

Керівник к.ф.н., доц. Погонець В.В.

Рецензент к.ф.н., доц. Запольських С.П.

Запоріжжя – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології_____
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови_____
Освітній рівень магістр_____
Спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська_____
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)_____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
_____
«____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ЦИМБАЛ ВАЛЕРІЇ ВІТАЛІЇВНІ
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Англомовна термінологія сфери психології та проблеми її перекладу українською мовою»_____

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Погонець Вікторія Вікторівна к.ф.н.,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «27» лютого 2024 року № 352-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 29.11.2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)
Теоретичні засади дослідження англомовної термінологічної лексики сфери психології та її перекладу українською мовою

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) Теоретично обґрунтувати особливості перекладу англомовної термінології українською мовою; 2) Проаналізувати різні підходи до класифікації перекладацьких трансформацій; 3) Проаналізувати на основі теоретичного матеріалу лексичні трансформації на матеріалі психологічних поведінкових термінів; 4) Проілюструвати на діаграмі вихідні дані матеріалу, який був проаналізований.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	к.ф.н., доц. Погонець В.В.	07.06.2024	07.06.2024
Розділ 1	к.ф.н., доц. Погонець В.В.	02.09.2024	02.09.2024
Розділ 2	к.ф.н., доц. Погонець В.В.	01.10.2024	01.10.2024
Висновки	к.ф.н., доц. Погонець В.В.	21.10.2024	21.10.2024

6. Дата видачі завдання 03.06.2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2024	виконано
3.	Написання вступу	червень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2024	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2024	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2024	виконано
9.	Захист	грудень 2024	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ В. В. Цимбал
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ В. В. Погонець
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ Г.О. Хацер
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 78 сторінки, 61 джерела.

Об'єкт дослідження: англомовна термінологія сфери психології та проблеми її перекладу українською мовою.

Мета роботи: виявлення особливостей перекладу українською мовою англомовної термінології психологічної сфери.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії дискурсу, розроблені в лінгвістиці (Н. Бараненкова, Л. Білозерська, І. Корунець, О. Шевченко та ін.) та психології (Л. Черноватий, В. Карабан, Н. Міщенко, Н. Гут, Т. Хомуленко та ін.).

Отримані результати: у результаті дослідження було встановлено, що переклад психологічних термінів з англійської на українську мову є складним процесом, який вимагає врахування лексичних, семантичних, культурних та контекстуальних особливостей. Основні проблеми виникають через множинність значень термінів, культурні відмінності, відсутність уніфікованої термінології та складність передачі нюансів значень. Калькування та використання еквівалентів є найпоширенішими методами перекладу, тоді як адаптація застосовується рідше, переважно у випадках необхідності врахування культурних або контекстуальних особливостей. Для покращення якості перекладів важливо стандартизувати термінологію та підвищувати кваліфікацію перекладачів у сфері психології.

Ключові слова: *переклад, психологія, термінологія, множинність відповідностей, культурні відмінності, уніфікація термінології.*

ЗМІСТ

ВСТУП **3**

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ **7**

1.1 Поняття та класифікація термінології сфери психології 7

1.2 Принципи та методи перекладу психологічної термінології 14

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ **23**

2.1 Проблеми перекладу англомовної психологічної термінології українською мовою 23

2.2 Особливості перекладу термінів поведінки 27

ВИСНОВКИ **52**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ **55**

ДОДАТОК А **61**

ВСТУП

У сучасному світі, де наукові дослідження швидко розвиваються і поширюються через глобалізовані інформаційні канали, переклад наукової літератури набуває особливої актуальності. Психологія як наука займає значне місце в цьому контексті, оскільки вона досліджує складні аспекти людської психіки, поведінки та взаємодії. Важливим завданням є точна та адекватна передача англомовних психологічних термінів українською мовою, щоб забезпечити єдність розуміння наукових концептів та підтримувати високий рівень наукового дискурсу.

Проблема перекладу психологічних термінів пов'язана з кількома викликами. Множинність значень, культурні відмінності, відсутність уніфікованої термінології та складність передачі нюансів значень часто ускладнюють переклад і можуть призвести до виникнення неоднозначностей. Окрім того, швидкий розвиток науки та появи нових термінів вимагають постійного оновлення та стандартизації термінології, щоб уникнути плутанини та забезпечити чітке розуміння психологічних концептів.

Дослідження, представлене в цій роботі, зосереджується на аналізі перекладу англомовних психологічних термінів на українську мову. Воно має на меті виявлення основних проблем і викликів, пов'язаних із цим процесом, та розробку рекомендацій щодо уніфікації та стандартизації термінології. У результаті, робота спрямована на покращення якості перекладу та підвищення рівня точності і прозорості передачі наукових текстів для української аудиторії.

Як важлива частина англійської мови, проблема психологічної термінології привертала увагу багатьох дослідників, а саме І. І. Борисенко, Д. Кристала, В. І. Карабана, І. С. Квітко, Т. Р. Кияка, О. А. Шаблій, Л. М. Черноватого та ін. Пояснення такого інтересу полягає в тому, що

психологічна термінологія, як інформаційно насичений і функціонально важливий компонент мови, вимагає найбільшої уваги, оскільки є словниковим складом мови, що реагує на зміни в суспільному житті і постійно поповнюється новими словами і виразами.

Теоретичною основою даної роботи послужили праці Н. А. Бараненкова, Л. П. Білозерська, В. Д. Бялик, Л. М. Веклинець, В. І. Карабан, І. В. Корунець, Н. Міщенко, Л. М. Черноватий, О. Ф. Шевченко та ін.

Дослідники цієї проблеми пропонують різні стратегії перекладу текстів психологічного дискурсу. У питаннях стратегій перекладу нашій роботі ми більшою мірою спиралися на праці Л. П. Білозерської та В. І. Карабана.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю забезпечення точності та адекватності перекладу англомовних психологічних термінів на українську мову в умовах зростаючого обсягу наукових текстів і міжкультурних комунікацій.

Наукова новизна полягає у комплексному аналізі проблем перекладу англомовних психологічних термінів на українську мову, зокрема у виявленні та класифікації основних викликів, таких як множинність відповідників, культурні та контекстуальні особливості, а також відсутність уніфікованої термінології.

Об'єктом дослідження є англомовна психологічна термінологія та її переклад на українську мову, що охоплює специфіку передачі термінів, вплив культурних та контекстуальних факторів, а також проблеми, пов'язані з уніфікацією термінології у сфері психології.

Предметом дослідження є процес перекладу англомовних психологічних термінів українською мовою, зокрема аналіз викликів та проблем, пов'язаних із множинністю відповідників, відсутністю уніфікованої термінології, культурними відмінностями та контекстуальними особливостями.

Мета дослідження полягає в аналізі перекладу англомовних психологічних термінів на українську мову, виявленні основних проблем і викликів, пов'язаних із цим процесом, та розробці рекомендацій щодо уніфікації

та стандартизації термінології для забезпечення точності та адекватності перекладу в науковому дискурсі.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1) проаналізувати теоретичні основи перекладу термінів у психологічної сфери.

2) дослідити основні проблеми, з якими стикаються перекладачі при передачі англомовних психологічних термінів українською мовою.

3) виявити культурні та контекстуальні фактори, що впливають на переклад психологічних термінів.

4) оцінити існуючі підходи до уніфікації та стандартизації психологічної термінології в українській мові.

5) розробити рекомендації щодо покращення перекладу психологічних термінів та їх стандартизації для забезпечення єдності і точності у науковому дискурсі.

Матеріалом дослідження стали англомовні психологічні терміни, взяті з вільної енциклопедії, а також їх переклади українською мовою, представлені в різних перекладацьких джерелах, науковій літературі та електронних ресурсах.

Практична значущість полягає в тому, що її результати можуть бути використані для вдосконалення перекладацьких аспектів англомовних психологічних термінів на українську мову.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку.

У вступі подано загальні відомості про роботу, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі розкрито основні теоретичні положення щодо трансформацій у перекладі; визначено існуючі способи перекладу і

проаналізовано умови їх використання. Визначена важливість перекладацьких трансформацій у сучасній лінгвістиці та у системі мов.

Другий розділ містить власний аналіз тексту психологічної тематики на предмет перекладацьких трансформацій та особливостей їх перекладу.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 54, кількість використаних джерел 61.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Поняття та класифікація термінології сфери психології

Психологія як наука почала формуватися в кінці XIX століття. Одним із піонерів був Вільгельм Вундт, який відкрив першу лабораторію експериментальної психології в 1879 році. З розвитком різних шкіл психології, таких як психоаналіз (Зигмунд Фрейд), біхевіоризм (Джон Уотсон, Беррес Фредерік Скіннер), гуманістична психологія (Карл Роджерс, Абрагам Маслоу), когнітивна психологія (Жан Піаже, Аарон Бек), змінювалася й термінологія. У наш час термінологія продовжує розвиватися під впливом нових досліджень, технологій та міждисциплінарних підходів.

Сфери психологічної термінології досліджувались та досліджуються багатьма вітчизняними та закордонними науковцями, які у свої роботах приділяють увагу вивченню психологічної термінологічної лексики за різними критеріями: структурними, семантичними та перекладацькими.

Перш ніж окреслити поняття термінології сфери психології, а також дати визначення психологічного терміна, необхідно розглянути це визначення в широкому його розумінні. Існує багато концепцій щодо дослідження поняття терміну та його ознак. Саме тому досі не існує одного загальноприйнятого визначення для цього поняття. В. Карабан, дослідник у сфері перекладу науково-технічної літератури, вважає що термін – це свого роду мовний знак, який дає визначення поняттю певної галузі чи спеціалізації [Карабан 2004, с. 254]. З одного боку, термін насправді є лексичною одиницею, яка представляє певну

сферу, а з іншого, він може належати одразу декільком сферам діяльності людини. О. Дуда, досліджуючи способи термінотворення, зазначає, що велика кількість загальновживаних слів включають у себе і терміни. А також те, що вчені, які досліджують терміни, приймають лексеми як терміни певної галузі із певним термінологічним значенням [Дуда, с. 127].

Також існує думка, що термін – це лексична одиниця терміносистеми, що визначає певне місце поняття у певній сфері чи спеціалізації і яка сформувалася історично [Продан 2013, с. 117; Стацюк 2016, с. 114]. А також, що термін – одиниця мови для специфічних цілей [Продан 2013, с. 117]. Всі ці думки є підтвердженнями висловлювання О. Дуди, оскільки загальновживані слова, які набувають певного термінологічного значення у межах певної сфери, виконують саме «спеціальні», тобто згідно термінологічного значення, функції у тексті. Крім того, термін дійсно формується історично, оскільки існує таке явище як термінологізація, тобто набуття загальновживаного слова термінологічного значення. Саме завдяки цьому явищу терміносистеми різних сфер і мов поповнюються новими термінами, з плином науково-технологічного прогресу людства.

Щодо ознак, притаманних термінам, В. Лейчик визначив поняття терміну наступним чином: поняття, представлене будь-яким терміном, пов’язане з поняттями галузі і є елементом системи понять [Лейчик 1986, с. 143]. Саме тому термін пов'язаний з іншими термінами і є елементом термінологічної системи [Лейчик 1986, с. 150]. Іншими словами, він окреслює такі ознаки терміну як системність та дефінітивність. Р. Стацюк, виходячи з досліджень В. Лейчика, Д. Лотте і О. Пономарів, виокремлює наступні ознаки терміну: точність, номінативність, дефінітивність, системність, мотивованість і стилістична нейтральність [Пономарів 2000, с. 154; Стацюк 2016, с. 113]. Цю ідею підтверджує і той факт, що термін є складовою системи понять (системність); є найменуванням поняття (номінативність); має одну або декілька дефініцій

(дефінітивність); є умотивованим і точним, тобто відповідає дефініції структурно і має обмежене семантичне значення у межах певного контексту [Старченко 2014, с. 135].

Отже, термін є поняттям, що пов'язане з іншими поняттями у межах певної сфери діяльності, галузі або спеціалізації, він має певні функції і є складовою терміносистеми.

Варто взяти до уваги той факт, що більшість галузевих терміносистем у будь-якій сучасній мові мають такі ознаки як розгалуженість та взаємопов'язаність з іншими терміносистемами. Це стосується і терміносистем психології та інших наук, дотичних до неї або підгалузей психології. Психологія є дотичною сферою до медицини, культурології, соціології, а також має такі відгалуження як гештальт-психологія, нейропсихологія, психолінгвістика, тощо.

З одного боку, термін треба розглядати як лексичну одиницю, за якою визначене конкретне значення, з іншого – це значення може змінюватися в залежності від тієї чи іншої сфери свого вжитку [Д'яков 2000, с. 54]. Крім того, існує думка, що термін виконує певні функції і дає найменування певним поняттям згідно функцій мови загалом, логічних засад формулювання понять та їхніх визначень і галузі, якій цей термін належить.

Отже, можна зробити узагальнення, що психологічний термін – це лексична одиниця, яка позначає поняття зі сфери психології та дотичних їй наук і сфер діяльності людини, і яка має певні функціональні особливості та є складовою системи найменувань у сфері психології.

Велика кількість англомовних психологічних термінів є складними словами, які утворені за допомогою **афіксів**, **суфіксів** та **префіксів**. Наприклад, "*psychology*" складається з "*psyche*" (душа) та "*logy*" (наука) [Jung 1960, с. 5].

Психологічні терміни часто мають **вузькоспеціалізовані** значення, які можуть бути неочевидними для людей поза фаховим колом. Наприклад, термін

"projection" у психології має специфічне значення, відмінне від його загальновживаного значення:

У загальновживаному контексті, *"projection"* (проекція) означає процес чи результат перенесення чого-небудь вперед або на поверхню. Це може стосуватися проектування зображення на екран, або географічної проекції карт на площину.

У психології, термін *"projection"* має зовсім інше значення і відноситься до одного з **механізмів захисту**, описаних Зигмундом Фрейдом:

Психологічна проекція – це процес, при якому індивід несвідомо переносить свої власні неприйнятні почуття, думки або мотиви на іншу особу. Це дозволяє уникнути внутрішнього конфлікту і зберегти позитивний образ себе [Freud 1936, c. 64].

Тобто, на відміну від загальновживаного значення, де проекція пов'язана з фізичним перенесенням чогось на іншу поверхню або об'єкт, психологічна проекція стосується перенесення внутрішніх почуттів або рис на інших людей на психологічному рівні і часто несвідомо. Тому, саме таке глибоке розуміння специфічного значення терміну "projection" у психології допомагає розрізнити його від загальновживаного значення і зрозуміти його роль у психологічних процесах.

У зв'язку зі стрімким розвитком психологічної науки, слід розглянути її термінологічний апарат. Психологічну термінологію можна класифікувати за **функціональними групами**, що дозволяє систематизувати терміни відповідно до їхнього значення та області застосування в психології. До цих груп належать:

1. **Когнітивні процеси:**

- **мислення** (thinking): діяльність, спрямована на використання вашого розуму для розгляду будь-чого.
- **пам'ять** (memory): здатність запам'ятовувати інформацію, досвід та людей.

- **перцепція** (perception): переконання чи думка, яких часто дотримується багато людей і які ґрунтуються на тому, як речі виглядають.
- **увага** (attention): зауваження, думка чи інтерес [Cambridge Dictionary].

2. Емоції:

- **гнів** (anger): емоційна реакція на несправедливість або перешкоди.
- **страх** (fear): емоція, що виникає у відповідь на сприйняття загрози.
- **сум** (sadness): емоційний стан, що виникає у відповідь на втрату або розчарування.
- **щастя** (happiness): позитивний емоційний стан, пов'язаний із задоволенням [Collins Dictionary].

3. Поведінка:

- **агресія** (aggression): поведінка, спрямована на заподіяння шкоди або болю іншим.
- **альтруїзм** (altruism): поведінка, спрямована на допомогу іншим без очікування винагороди.
- **соціальні ролі** (social roles): набір поведінкових очікувань, пов'язаних із соціальними статусами [Merriam-Webster Dictionary].

4. Мотивація:

- **внутрішня мотивація** (intrinsic motivation): мотиви, що виникають із внутрішніх потреб або бажань.
- **зовнішня мотивація** (extrinsic motivation): мотиви, що виникають із зовнішніх стимулів або нагород [Longman Dictionary].

Інший підхід до класифікації термінів полягає у їх аналізі **за походженням**, що дозволяє зрозуміти історичні та етимологічні корені слів. Основна частина понять психологічної терміносистеми бере свій початок від латинської та грецької мов:

1. **Латинські корені:**

- **ego** (его): латинське слово, що означає "я". Використовується в психоаналізі для опису однієї зі структур особистості.
- **stimulus** (стимул): походить від латинського слова "стимулювати", означає будь-який об'єкт або подія, яка викликає реакцію [Oxford Reference Dictionary].

2. **Грецькі корені:**

- **psychopath** (психопат): "*psyche*" (душа) і "*pathos*" (страждання), описує особу з антисоціальним розладом особистості, яка має тенденцію до маніпуляцій, відсутності емпатії та інших деструктивних рис.
- **schizophrenia** (шизофренія): від грецьких "*schizo*" (розщеплення) і "phrenia" (розум), означає розлад, що характеризується розщепленням психічних процесів [APA Dictionary of Psychology].

На сьогоднішній день, з'являються **нові терміни** переважно в британській та американській мовах. Також спостерігається тенденція до **семантичної уніфікації** термінологічних систем однієї науки різними мовами (чітка відповідність між термінами різних мов) та використання інтернаціоналізмів у термінології:

3. **Англійські та сучасні корені:**

- **behavior** (поведінка): англійське слово, що описує спосіб дії або реакції індивіда.
- **feedback** (зворотній зв'язок): сучасний термін, що означає інформацію, отриману у відповідь на дію, яка використовується для коригування подальших дій [Oxford Learners Dictionaries].

4. **Інші джерела:**

- **karma** (карма): санскритське слово, що означає закон причини і наслідку в поведінці, використовується в деяких психологічних теоріях.

- **zen** (дзен): японське слово, що описує тип медитації та способу життя, використовується в контексті психологічних практик зосередження та спокою. [Collins Dictionary]

Класифікація термінів дозволяє легше орієнтуватися в їх різноманітності. Розуміти зв'язки між різними поняттями та їх використання в наукових дослідженнях. Відстежувати еволюцію термінів і вплив різних мов та культур на формування сучасної психологічної термінології. І також полегшити процес навчання та викладання психології, роблячи її більш систематизованою та доступною.

Тому, саме таке систематизоване розуміння термінології є важливим для глибокого засвоєння предмету та ефективного спілкування в науковій та практичній діяльності.

Отже, психологія як наука та її термінологія зазнали значного розвитку з кінця XIX століття. Класифікація термінів за функціональними групами (когнітивні процеси, емоції, поведінка, мотивація) та за походженням (латинські, грецькі та інші корені) допомагає краще розуміти психологічні явища та їх історичний контекст. Семантична уніфікація термінів сприяє точності в наукових дослідженнях і полегшує навчання та викладання психології. Таким чином, систематизоване розуміння термінології є ключовим для успішної комунікації та професійної діяльності в психології.

1.2 Принципи та методи перекладу психологічної термінології

Термінологічна лексика сфери психології має власну специфіку, а її переклад викликає певні проблеми та складнощі, які має вирішити перекладач. Дослідження В. Бялика [Бялик 2019, с. 2], Л. Веклинець [Веклинець 1996, с. 61], Н. Міщенко [Міщенко 2012, с. 26], О. Пашуна [Пашун 2017, с. 253] та ін. підкреслюють специфіку психологічної лексики та термінології, але питання перекладу англійських психологічних термінів, а саме визначення самих ефективних методів перекладу психологічної термінології у англійській літературі, українською мовою залишаються недостатньо вивченими.

Однією з причин, що ускладнює переклад психологічних термінів, вважається гуманістичний характер психологічної науки, оскільки процес перекладу запозичених термінів включає додаткову процедуру семантичного аналізу вихідних текстів, у яких вони подані, з урахуванням мови, якою вживаються терміни, та екстралінгвістичний контекст, можливість багаторазового тлумачення терміна як мовою донора, так і мовою реципієнта [Карабан 2018, с. 656].

Як уже було зазначено, психологічні терміни часто мають спеціалізоване значення, що відрізняється від їхнього загальновживаного значення. Наприклад, термін "*anxiety*" (тривога) в психології означає специфічний стан, що відрізняється від звичайного відчуття неспокою. Ця специфіка вимагає від перекладача глибокого розуміння не тільки лексичного значення слова, але й контексту його використання в науковій літературі.

Говорячи про **принципи перекладу**, слід зауважити, що переклад психологічних термінів повинен бути максимально **точним**, щоб уникнути спотворення змісту. Точність важлива для збереження наукової достовірності тексту та забезпечення коректного розуміння терміну.

Також, слід зазначити, що переклад має бути **адекватним**, тобто відповідати оригінальному змісту та стилю, зберігаючи інформативність і зрозумілість для цільової аудиторії.

До того ж, з метою уникнення плутанини терміни мають бути **уніфікованими**. Це означає, що один і той самий термін повинен перекладатися однаково в різних контекстах, особливо якщо йдеться про одну й ту саму наукову концепцію [Фурт 2018, с. 274].

В процесі перекладу англійських термінів українською мовою, мовознавці насамперед намагаються знайти лексичні **еквіваленти** – постійні лексичні відповідності, які точно відповідають значенню слова. Це завдання складне, оскільки багато термінів з'явилися зовсім недавно, тому не завжди вдається нав'язати їх реаліям нашої країни. В. Карабан наголошує на необхідності вміння знаходити відповідні відповідники в рідній мові та розширювати знання про відповідники [Карабан 2002, с. 407]. Ось декілька прикладів еквівалента пошуку:

- **anxiety** – Тривога. Термін «тривога» в українській мові також описує стан внутрішнього неспокою, що відповідає психологічному поняттю "*anxiety*".
- **depression** – Депресія. Термін зберігає своє значення і в українській мові, оскільки концепт «депресія» є загальновизнаним і має аналогічне значення.
- **empathy** – Емпатія. В українській мові «емпатія» використовується з аналогічним значенням, що й в англійській.
- **psychoanalysis** – Психоаналіз. Термін перекладається зберігаючи як значення, так і форму слова [Angst 1991, 449].

Наразі міжкультурна та міжмовна комунікація активно розвивається в різних сферах діяльності, що призводить до частого виникнення мовних запозичень. Спосіб **безперекладного запозичення** термінів досягається шляхом **транскрипції** або **транслітерації**:

- **addiction** – Аддикція. Термін «аддикція» використовується для опису залежності, особливо в контексті психічних розладів, що виникають внаслідок зловживання речовинами або поведінкових залежностей.
- **bullying** – Булінг. Оскільки термін «булінг» стосується специфічного явища, пов'язаного з агресією та переслідуванням, його часто транслітерують, щоб зберегти специфічність поняття.
- **burnout** – Борнаут. Термін «борнаут» використовується для опису стану емоційного, фізичного і розумового виснаження, що виникає внаслідок хронічного стресу. У даному випадку, транслітерація допомагає зберегти унікальність терміну.
- **personality** – Персоналіті. В українській мові існує еквівалент «особистість», але в деяких контекстах використовується саме термін «персоналіті», щоб підкреслити специфічний науковий аспект поняття [Cambridge Dictionary].

Адаптивне транскодування – це процес перекладу термінів, при якому здійснюється не просто буквальне відтворення слів з однієї мови на іншу, а й враховується культурний, семантичний та контекстуальний контекст, щоб передати зміст терміну найбільш адекватно і зрозуміло для цільової аудиторії. Цей метод є важливим при перекладі спеціалізованих термінів, зокрема в психології, оскільки забезпечує точне і адекватне передавання концепцій:

- **Cognitive Behavioral Therapy (CBT)** – Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ). Цей метод терапії поєднує когнітивні та поведінкові підходи. Переклад терміну не лише передає значення слів "*cognitive*" і "*behavioral*", але й зберігає концептуальне розуміння методу лікування.
- **learned helplessness** – Вивчена безпорадність. Термін "*learned helplessness*" означає стан, коли особа, переживши кілька невдач, починає вважати себе нездатною вплинути на ситуацію. Переклад передає суть цього явища, використовуючи зрозумілі терміни української мови.

- **mindfulness** – Усвідомленість. Термін "*mindfulness*" в англійській мові означає практику повної присутності і свідомого сприйняття поточного моменту. В українській мові термін "усвідомленість" найкраще передає цю концепцію, хоча буквальний переклад не використовується.
- **self-fulfilling prophecy** – Пророцтво, що самоздійснюється. Цей термін описує явище, коли очікування або віра в певну подію сприяють її здійсненню. Переклад передає суть концепції через описовий підхід, адаптуючи термін для української аудиторії [APA Dictionary of Psychology].

Іноді застосовується **змішане транскодування**, коли більша частина транскордонного слова відбиває його звучання, проте водночас передаються й деякі елементи його графічної форми [Борщовецька 2004, с. 20]:

- **behavioral activation** – Біхевіоральна активація. "*Behavioral*" транслітерується як «біхевіоральна», а "*activation*" перекладається як «активація». Такий підхід зберігає елементи оригінального терміна і адаптує його до української мови.
- **meta-cognition** – Мета-когніція. "*Meta*" залишено без змін, а "*cognition*" перекладено як «когніція». Це зберігає специфічне значення та форму терміну.
- **hyperactivity** – Гіперактивність. "*Hyper*" перекладено як «гіпер», а "*activity*" перекладено як «активність». Це зберігає структуру і значення терміна.
- **psychopathology** – Психопатологія. "*Psycho*" як «психо» і "*pathology*" як «патологія». Такий переклад зберігає оригінальну форму та зміст [Oxford Reference].

Як зазначила Л. Білозерська, транскодування термінів відбувається тоді, коли в мові відсутні відповідне поняття та відповідний перекладний еквівалент, і перекладач не може підібрати в мові перекладу слово або слова, які адекватно передають значення поняття та задовольняють термінологію. Так як, у процесі транскодування слово має одне значення, то такий спосіб перекладу

рекомендується застосовувати, коли в мові перекладу необхідно створити чітко однозначний термін [Білозерська 2010, с. 232].

Для перекладу термінів використовується також калькування. **Калькування** – це метод перекладу, при якому слова або фрази іншої мови перекладаються дослівно, тобто кожен компонент терміна перекладається окремо, зберігаючи його структуру. Цей підхід дозволяє створювати нові слова або вирази в цільовій мові, які відображають структуру і зміст оригінального терміну:

- **behavior modification** – Модифікація поведінки. "*Behavior*" перекладається як «поведінка», "*modification*" як «модифікація». Дослівний переклад передає точне значення терміну.
- **emotional intelligence** – Емоційний інтелект. "*Emotional*" перекладається як «емоційний», "*intelligence*" як «інтелект». Цей підхід зберігає структуру та зміст оригінального терміну.
- **conditioned response** – Умовна реакція. "*Conditioned*" перекладається як «умовна», "*response*" як «реакція». Це дозволяє передати специфічний зміст терміну в психологічному контексті [APA Dictionary of Psychology].

Наступним методом перекладу термінів є також прийом **описового перекладу** або **експлікація**. Експлікація – це лексико-граматична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто тим, що дає більш-менш повне пояснення або визначення цього значення мовою перекладу. За допомогою експлікації можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова в оригіналі [Бараненкова 2014, с. 6]. Такі переклади ми можемо побачити в тлумачних словниках. Ось, деякі приклади:

- **conditioned response** – реакція організму, яка виникає у відповідь на певний стимул після попереднього навчання або умовного тренування.

- **flow** – оптимальний психологічний стан, у якому людина повністю занурюється у виконання завдання, відчуваючи радість і задоволення від процесу.
- **self-actualization** – процес повного розкриття потенціалу людини, досягнення особистісних цілей і самореалізації [Collins Dictionary].

До наступного способу перекладу англомовних термінів можна також віднести **інверсію** – переклад зі зміною порядку компонентів словосполучення [Шевченко 1977, с. 35].

Серед способів перекладу безеквівалентних термінів виокремлюють ще метод конкретизації. **Конкретизація** використовується при перекладі слів, які мають більш вузьке тематичне логічне значення, ніж в англійській мові. Такий спосіб перекладу є результатом відсутності повної відповідності між українськими словами з широкою англійською семантикою. Як правило, словники надають кілька різних відповідностей, кожна з яких передає лише одне приватне значення іноземного слова [Коптілов 2003, с. 88].

При перекладі безеквівалентних термінів можна одночасно поєднувати кілька способів перекладу: калькування та транслітерації або транскрипції; транскрипції й описовий переклад тощо.

Перекладаючи багатокомпонентні терміни, необхідно встановити ключове слово та внутрішні смислові зв'язки [Коптілов 2003, с. 49]. Як стверджував В. Коптілов, переклад складних термінів передбачає два етапи: аналітичний та синтетичний. Важливим під час перекладу словосполучень є саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не лише слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміна [Коптілов 2003, с. 85]. Важливо зазначити, що під час перекладу термінів необхідно враховувати контекст. Тлумачний словник або довідкове джерело можуть допомогти пояснити значення терміну.

Функціональний переклад полягає в компонуванні перекладеного тексту з функціональних одиниць перетворення вихідного тексту. Функціональні трансформації можуть базуватися на лексико-семантичних, граматичних і стилістичних трансформаціях вихідного тексту, спрямованих на скорочення або спрощення загального [Муратова 2014, с. 5].

Отже, проблема перекладу англійських психологічних термінів на українську мову є важливим і складним завданням, яке досі не отримало достатньої уваги з боку науковців. Специфіка психологічної лексики, її гуманістичний характер та необхідність збереження точності та адекватності термінів вимагають від перекладачів не лише глибокого розуміння значень слів, але й знання контексту їх використання. Існує декілька методів перекладу, таких як еквівалентний переклад, транскодування, калькування, описовий переклад та конкретизація, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Для забезпечення точного та зрозумілого перекладу важливо враховувати контекст, уніфікованість термінів та їх відповідність оригінальному змісту.

ВИСНОВКИ ДО І РОЗДІЛУ

В рамках дослідження теоретичних джерел, було з’ясовано, що переклад психологічних термінів є важливою складовою розвитку наукового дискурсу, оскільки психологія як наука має справу з багатогранними поняттями, що відображають складні аспекти людської психіки, поведінки та взаємодії. Це робить процес перекладу англомовних термінів українською мовою надзвичайно складним, оскільки він пов'язаний із рядом лексичних, семантичних, культурних і контекстуальних викликів. Основними проблемами є множинність значень термінів, культурні відмінності, відсутність уніфікованої термінології та складність передачі нюансів значень.

Аналіз перекладу англомовних термінів у психологічному дискурсі показує, що цей процес є складним і багатогранним. Однією з найбільших проблем є множинність відповідностей термінів, що ускладнює точне розуміння психологічних концептів. Відсутність уніфікованої термінології в українській мові створює додаткові труднощі, оскільки різні перекладачі можуть використовувати різні варіанти для одного і того ж терміну, що призводить до плутанини серед читачів. Важливо враховувати, що терміни можуть мати кілька значень залежно від контексту, що ще більше ускладнює їх точний переклад, особливо у випадках, коли один і той самий термін використовується в різних піддисциплінах психології з різними значеннями.

Культурні відмінності також відіграють значну роль у перекладі психологічних термінів. Англійська мова, як міжнародна наукова мова, містить терміни, що часто пов'язані з певними культурними або соціальними явищами, які можуть бути незрозумілими або не мати аналогів в українській культурі. Це створює додаткові виклики при перекладі, оскільки необхідно не лише знайти відповідник, але й пояснити концепт, який може бути новим для української аудиторії.

Ще однією проблемою є калькування, коли дослівний переклад не завжди адекватно передає значення терміну. Це може призвести до нерозуміння терміну серед українських читачів, особливо у випадках, коли англійські терміни не мають прямих еквівалентів в українській мові. У таких ситуаціях виникає необхідність створення нових термінів або використання описового перекладу, що може бути менш зручним для використання в науковому дискурсі.

Для того щоб забезпечити точність і єдність у перекладі психологічних термінів, необхідно вживати певні заходи. По-перше, слід стандартизувати термінологію через створення наукових комітетів, які будуть відповідальні за затвердження офіційних термінів. Це сприятиме уникненню множинних відповідностей та забезпечить єдність розуміння наукових текстів серед

української аудиторії. По-друге, важливим кроком є підвищення кваліфікації перекладачів у сфері психології, щоб вони могли глибше розуміти та адекватно передавати складні психологічні концепти. Крім того, перекладачам слід враховувати контекст використання терміну та культурні особливості аудиторії, для якої призначений переклад.

Отже, для досягнення адекватності перекладу психологічних термінів необхідно прагнути до створення точних, максимально прозорих термінів, що виключають виникнення множинних відповідностей. Це не тільки сприятиме покращенню якості перекладу, але й забезпечить єдність розуміння наукових текстів серед української аудиторії, що є важливим фактором у розвитку психологічного дискурсу в Україні.

РОЗДІЛ 2
СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

2.1 Проблеми перекладу англомовної психологічної термінології українською мовою

Відтворення англійських термінів у перекладі є одним із актуальних питань перекладознавства, а також є питанням, яке викликає великий інтерес як для перекладачів, так і для дослідників перекладу. Це питання розглядали такі теоретики і практики перекладу як І. В. Корунець [Корунець 2003, с. 448], В. І. Карабан [Карабан 2004, с. 576], Л. М. Черновантий [Черноватий 2012, с. 12], П. Ньюмарк [Newmark 1981, с. 200] та інші.

У процесі передачі психологічно орієнтованих термінів англомовного тексту українською мовою часто виникають труднощі, пов’язані з характером лексичного запозичення, недостатньою увагою до когнітивно-понятійного зв’язку нових слів із раніше запозиченими термінологічними одиницями. Невпорядкованість процесу запозичення часто призводять до того, що в психологічному дискурсі одночасно вживаються численні варіації одного і того ж поняття. Феномен множинних відповідностей вказує на те, що один термін може мати кілька варіантів перекладу, що є непридатним для досягнення однакового розуміння терміна [Скороходько 2002, с. 76].

Для того щоб уникнути множення синонімічних термінів, насамперед необхідно з’ясувати, чи існують усталені (прийняті науковою спільнотою) відповідники таких термінологічних одиниць у мові-реципієнті. У тих випадках, коли такі відповідники існують, але ще не відображені в словнику, оскільки не

всі нові лексичні одиниці відразу фіксуються в словниках та інших мовних ресурсах, необхідно більш заглибитися в сучасну психологічну літературу, де може вживатися поняття, що позначається цим терміном.

Аналізуючи теоретичний матеріал можна виділити такі основні виклики:

1. Неоднозначність термінів:

Однією з головних проблем є те, що багато англійських термінів мають кілька значень або нюансів залежно від контексту. Це особливо важливо в психології, де одне й те саме слово може використовуватися в різних піддисциплінах із різними значеннями. Наприклад, термін "stress" може означати як фізичний, так і психологічний тиск, а в деяких контекстах навіть бути синонімом "навантаження". Перекладачі мають бути обережними, щоб правильно інтерпретувати та передати ці відтінки значень.

2. Культурні відмінності:

Англійська мова, як мова міжнародного наукового спілкування, часто включає терміни, пов'язані з певними культурними або соціальними явищами, які можуть бути незрозумілими або не мати аналогів в українській культурі. Це може створити додаткові труднощі при перекладі, коли потрібно не лише знайти відповідник, але й пояснити концепт, який може бути новим для української аудиторії.

3. Відсутність уніфікованої термінології:

Однією з найбільших проблем є відсутність уніфікованої та стандартизованої психологічної термінології в українській мові. Це призводить до того, що різні перекладачі можуть використовувати різні варіанти для одного і того ж терміна, що ускладнює розуміння наукових текстів і створює плутанину серед читачів. Наприклад, терміни "coping strategies" можуть перекладатися як "стратегії подолання", "стратегії подолання стресу" або навіть "стратегії адаптації".

4. Неадекватність калькування:

Калькування, або дослівний переклад, часто може призводити до створення термінів, які є штучними або незрозумілими для українських читачів. Такий підхід може ввести в оману, створюючи неправильне розуміння терміну. Наприклад, термін "learned helplessness" може бути неправильно переданий як "вивчена безпорадність", що може не передати його справжнього значення в українському контексті.

5. Проблема відповідності між мовами:

Деякі терміни в англійській мові можуть не мати прямого еквівалента в українській. Це призводить до необхідності створення нових термінів або використання описового перекладу, що може бути менш зручним для використання в науковому дискурсі. Наприклад, термін "self-efficacy" може бути важко точно перекласти, оскільки його значення включає ідею впевненості в своїх можливостях, яка не завжди передається українськими еквівалентами.

6. Розвиток нових термінів та їх адаптація:

З розвитком психологічної науки з’являються нові терміни, які потребують швидкої адаптації та введення в український науковий обіг. Проблемою стає те, що нові терміни можуть бути запозиченими або створеними заново, але їх прийняття науковою спільнотою вимагає часу, і цей процес не завжди є послідовним.

7. Множинність перекладів:

Іноді один і той самий англійський термін може мати кілька варіантів перекладу українською мовою, що ускладнює процес пошуку адекватного та уніфікованого терміну. Наприклад, термін "resilience" може бути перекладений як "стійкість", "резилієнтність" або навіть "психологічна гнучкість", що може викликати непорозуміння.

Серед **вирішень** цих викликів можемо запропонувати насамперед **стандартизувати термінологію**. Необхідно працювати над уніфікацією

психологічної термінології в українській мові шляхом створення наукових комітетів або груп, які будуть відповідальні за затвердження офіційних термінів. Також не слід забувати про **підвищення кваліфікації перекладачів**. Важливо забезпечувати спеціалізоване навчання перекладачів у сфері психології, щоб вони могли краще розуміти терміни та адекватно їх перекладати. І ще зауважимо про **використання контекстуального підходу**. Перекладачам слід враховувати контекст використання терміну, а також культурні особливості та аудиторію, для якої призначений переклад.

Серед причин, які викликають припущення помилок при перекладі психологічних термінів українською мовою, необхідно зазначити наступні:

– переклад залежить в першу чергу від ступеня знання перекладача відповідної термінології та мовної ситуації;

– не завжди контекст дозволяє однозначно розкрити зміст терміну;

– складнощі для перекладача можуть становити наповненість мови фразеологічними одиницями, метафорами та ін.;

– при роботі перекладача вживаються терміни, що не мають аналогів у мові-реципієнті.

Тож, помилки під час перекладу можуть бути зумовлені різними причинами. Їх уникненню може допомогти знання предмета перекладу, обговорення і наявність зрозумілого широкого контексту. Однак, якщо такі усталені паралелі відсутні, а також терміни не закріплені в словниках, тоді процес перекладу психологічних термінів стає більш складною проблемою.

З урахуванням вищезазначеного доходимо до висновку, що треба завжди пам'ятати що у виборі варіанту перекладу необхідно прагнути до створення точних, максимально прозорих термінів, що виключають виникнення множинних відповідностей у мові перекладу.

2.2 Особливості перекладу термінів поведінки

Переклад текстів психологічної тематики є складним і багатогранним процесом через специфічний характер термінології, яку ці тексти використовують.

Специфіка перекладу текстів психологічної тематики передбачає глибоке знання не тільки лінгвістики, але й самої психології, що вимагає від перекладача спеціалізованих знань і уважного підходу до кожного терміна і концепту. Успішний переклад таких текстів базується на точності термінології, врахуванні культурних особливостей, стандартизації перекладу та адаптації до контексту.

Психологічні терміни відображають складні поняття, що стосуються людської психіки, емоцій, поведінки та різних психічних процесів. Оскільки психологія інтегрує знання з різних галузей науки – від медицини до соціології – термінологія цієї дисципліни відрізняється великою різноманітністю та специфічністю.

Таким чином, психологічна термінологія є складною через свою багатозначність, абстрактність і контекстуальність. Перекладачі та науковці мають зважати на культурні, наукові та мовні особливості, щоб уникнути непорозумінь і правильно передати наукові поняття в різних контекстах. Класифікація психологічних термінів дозволяє більш чітко розуміти їхнє походження, застосування та значення в науковому дискурсі.

Для аналізу ми обрали статтю із вільних енциклопедій на тему «Поведінка». Значну частину проаналізованого нами матеріалу зайняло саме **калькування.** Давайте детально розглянемо кілька прикладів, чому ми віднесли їх саме до цієї групи:

- **Adaptive behavior – Адаптивна поведінка.** Цей переклад дослівно відтворює структуру оригінального терміна, використовуючи еквівалентні слова в українській мові:

Слово **adaptive** перекладається як **адаптивна**. Слово **behavior** перекладається як **поведінка**. Таким чином, термін зберігає своє первісне значення, але складається з українських слів. Оригінальний термін має форму **прикметникового сполучення**, де **adaptive** є **прикметником**, а **behavior** – **іменником**. Переклад також має аналогічну структуру: прикметник **адаптивна** передує іменнику **поведінка**. Термін **adaptive behavior** вказує на поведінку, яка відповідає вимогам адаптації до різних умов. Переклад **адаптивна поведінка** зберігає це концептуальне значення без суттєвих змін. Також варто зазначити, що обидва слова в українській мові є загальновживаними термінами в психології та поведінкових науках. Вони зберігають своє значення та функціональність, як в оригіналі, так і в перекладі.

- **Adverse behavior – Небажана поведінка.** Слово **adverse** перекладається як **небажана**. У цьому випадку переклад не є дослівним, оскільки adverse означає негативний або шкідливий, а небажана може мати більш специфічне значення. Слово **behavior** перекладається як **поведінка**. Це є стандартний та точний переклад. Оригінальний термін має форму **прикметникового сполучення**, де adverse є **прикметником**, а behavior – **іменником**. Переклад також має аналогічну структуру: прикметник небажана передує іменнику поведінка.

Оригінальний термін adverse behavior складається з **прикметника** та **іменника**, що аналогічно відображено у перекладі (небажана поведінка).

Хоча термін небажана поведінка **передає загальну ідею негативності**, він не передає всіх відтінків значення adverse, яке може включати шкідливість або несприятливі наслідки.

Слово небажана **не є точним еквівалентом** adverse. Це може вказувати на втрату деяких аспектів значення.

На основі цього аналізу, цей термін є **калькуванням**. Тому, що структура і форма терміна зберігаються, але не зовсім точно передається його значення. Калькування зазвичай має місце, коли форма оригіналу зберігається, але значення може бути не зовсім коректним у новому контексті.

- **Attachment behavior – Поведінка прив'язаності. Attachment** дослівно перекладено як **прив'язаність**. **Behavior** як **поведінка**.

Англійська структура словосполучення attachment behavior **збережен**а в українському варіанті поведінка прив'язаності. Це **буквальний переклад без адаптації**, тому що обидва терміни мають точну відповідність у двох мовах.

Терміни в українському перекладі відповідають концепції оригіналу, але це досягнуто за рахунок буквального перекладу кожної частини.

Отже, цей переклад є **калькою**, тому що він дослівно переносить англійські терміни в українську, зберігаючи оригінальну структуру.

- **Behavior modification – Модифікація поведінки.** Термін **behavio**r перекладено як **поведінка**, а **modification** – як **модифікація**. Обидва слова мають точну відповідність в обох мовах.

Переклад Behavior modification на Модифікація поведінки **зберігає** ту ж **структуру та послідовність слів**. Це буквальний переклад, що є характерною рисою кальки.

Behavior modification – це метод зміни або корекції поведінки індивідів, який часто використовується в психології, терапії та освіті. Переклад Модифікація поведінки.

Таким чином, цей термін також є **калькою**, оскільки він **представляє собою буквальний переклад**, що зберігає структуру та значення оригіналу.

- **Behavioral consistency – Поведінкова узгодженість. Behavioral** перекладається як **поведінкова**. **Consistency** перекладається як **узгодженість**, що також передає сенс без зміни або адаптації до української мови.

Обидва слова мають **одне й те саме значення**, і форма перекладу відповідає структурі оригіналу. Отже, переклад буквально копіює структуру та значення англійського терміну, що є характерною ознакою калькування.

- **Cognitive behavior – Когнітивна поведінка. Cognitive** перекладено як **когнітивна**, що є дослівним перенесенням англійського слова в українську мову. Це пряма калька з англійського слова cognitive.

Структура терміна в обох мовах залишається майже ідентичною, оскільки переклад є **буквальним**, без зміни значення чи структури. Тому це калькування, а не адаптація чи еквівалент.

- **Conditioned avoidance – Умовне уникання**. **Conditioned** перекладається як «умовне», а **avoidance** – як «уникання». **Conditioned avoidance** стосується поведінкової реакції, яка формується в результаті навчання або умовного рефлексу, де суб'єкт уникає певного стимулу. Український переклад умовне уникання повністю передає зміст цього поняття, зберігаючи структуру і значення оригіналу. **Conditioned avoidance** – Умовне уникання є калькою, яка є коректною і зрозумілою у науковому та психологічному дискурсі.

- **Defiant behavior – Непокірна поведінка. Defiant** перекладається як Непокірна. **Behavior** перекладається як поведінка. **Defiant behavior** описує дії або ставлення, що характеризуються викликом до авторитетів, відмовою підкорятися правилам або вимогам. Український переклад Непокірна поведінка повністю зберігає сенс оригінального терміна. **Defiant behavior** – Непокірна поведінка є калькою, яка точно передає зміст англійського терміна і є доречною в психологічному та науковому контексті.

- **Dynamic behavior – Динамічна поведінка**. **Dynamic** перекладено як **динамічна**. Слово динамічна в українській мові є **прямим відповідником** до

англійського терміна, зберігаючи **той же корінь**. Це калька, оскільки термін використовується в тій же формі, тільки з адаптацією до української мови.

Таким чином, це знов калькування, оскільки термін передає англійське значення буквально, без зміни структури або логіки, що властиво для еквівалентного перекладу.

- **Emotional behavior – Емоційна поведінка. Emotional** перекладено як **емоційна**, що є прямим відповідником англійського слова і використовується в українській мові з тим самим значенням.

Оскільки переклад зроблено дослівно шляхом механічного перенесення структури терміна з однієї мови в іншу. Отже, в результаті такого перекладу кожен компонент англійського терміна буквально відтворюється українськими еквівалентами. Структура **зберігається без змін**, а значення передано чітко й однозначно, що і є основною ознакою калькування.

Ethnocentric behavior – Етноцентрична поведінка. Ethnocentric (етноцентричний) – утворено від **ethno-** (етнос, народ) і **-centric** (центрованість). **Behavior** – поведінка. Переклад здійснюється шляхом дослівного перенесення складових частин англійського терміна в українську мову. **Ethnocentric behavior** означає поведінку, яка характеризується схильністю вважати власний етнос, культуру або групу вищими за інші. Український переклад Етноцентрична поведінка точно передає цей зміст. **Ethnocentric behavior** – Етноцентрична поведінка є калькою, яка граматично та семантично зберігає значення оригінального терміна і підходить для використання в науковому дискурсі.

- **Fading behavior – Згасаюча поведінка. Fading** перекладено як **згасаюча**. Це слово є прямим перекладом з англійської, де fading означає процес поступового зникнення або ослаблення. В українській мові воно також вживається в тому ж значенні.

- **Instrumental aggression – Інструментальна агресія. Instrumental** (інструментальний) – переданий як калька, зберігаючи первинне значення, що

стосується використання агресії як засобу для досягнення певної мети. **Aggression** (агресія) – перекладено як агресія, що є стандартним терміном у психології та зберігає зміст. Переклад дослівно передає складові англійського терміна, зберігаючи як структуру, так і смислове наповнення. **Instrumental aggression** у психології означає агресивну поведінку, спрямовану на досягнення конкретного результату, а не викликану емоціями, наприклад, гнівом. Інструментальна агресія точно передає цей концепт. Отже, **Instrumental aggression** – Інструментальна агресія є калькою, оскільки переклад здійснено дослівно, зберігаючи значення та структуру оригінального терміна.

- **Playful behavior – Ігрова поведінка. Playful** (ігровий) – перекладено як ігровий, що точно передає значення поведінки, що має характер гри або веселощів. **Behavior** (поведінка) – стандартний термін у психології, який вживається як поведінка в українській мові. **Playful behavior** описує поведінку, яка проявляється у формі гри, веселощів або невимушеного поведінкового стилю. Ігрова поведінка точно передає цей концепт, використовуючи в українській мові відомі терміни. Тому, **Playful behavior** – Ігрова поведінка є калькою, оскільки термін перекладений дослівно, зберігаючи структуру і значення.
- **Self-serving behavior – Егоїстична поведінка. Self-serving** перекладено як **егоїстична**. Це слово є прямим перекладом, яке описує поведінку, спрямовану на власні інтереси. В українській мові егоїстична точно передає сенс англійського терміна [Matsumoto 2009, 219-435].

Наступним видом перекладу, який найбільше зустрічався був **еквівалент:**

- **Altruistic behavior – Альтруїстична поведінка. Altruistic** перекладено як **альтруїстична**. Це слово вживається в психології та філософії для опису поведінки, яка спрямована на допомогу іншим, без очікування вигоди для себе. Термін альтруїстичний у українській мові має аналогічне значення, що й в англійській. **Behavior** перекладено як **поведінка**. Це стандартний термін у

науках про людину, який використовується для опису дій і реакцій особи в різних ситуаціях. Отже, це є **еквівалентом**, оскільки терміни зберігають свій зміст та значення в обох мовах. Це не калькування, оскільки український термін відображає ідентичне значення без прямого відтворення структури англійського терміна.

- **Behavioral change – Зміна поведінки.** В українському перекладі використовується більш **природний** для української мови **порядок слів**, тобто іменник зміна на початку. Хоча значення терміну зберігається, це **не буквальний переклад** слова **behavioral** (яке могло б бути поведінкова). Натомість тут використовується ідіоматичний підхід, який краще відповідає українській мовній структурі.

Таким чином, переклад не дослівний, але відтворює зміст оригіналу, тому це еквівалент.

- **Behavioral reinforcement – Підкріплення поведінки.** Термін **reinforcement** перекладений як **підкріплення**, що є стандартним і усталеним еквівалентом у психологічній термінології, а не дослівним перекладом. Переклад зберігає зміст і звучить природно в українській мові, без прямого копіювання англійської структури.

Цей переклад є адаптованим і відповідає професійній українській термінології, що робить його еквівалентом.

- **Compliance – Покора.** В англійській мові цей термін часто вживається для опису поведінки, при якій людина погоджується або виконує вимоги, інструкції чи накази інших, зазвичай без опору. В українській мові слово покора має схоже значення – це **підкорення** або пасивне виконання вимог чи вказівок.

Варто зазначити, що термін **compliance** може також мати спеціальні значення у таких сферах, як право, медицина або бізнес (наприклад, дотримання правил чи стандартів), але тут розглянуто саме його загальне значення.

Отже, **Покора** є еквівалентом терміна Compliance в контексті загальної поведінки, оскільки переклад передає основне значення терміна. Це не є калькуванням, адже структура перекладу не є прямим відтворенням англійського слова, проте зміст збережений.

- **Deceptive behavior – Обманлива поведінка.** Хоча слово **deceptive** перекладається як **обманлива**, цей переклад передає суть терміна, але не є буквальним дослівним відтворенням. В англійській мові **deceptive** може мати різні відтінки значення, пов'язані з введенням в оману, тоді як в українській обманлива найбільш точно передає цей сенс у контексті поведінки.

Це радше адаптований переклад значення, тому вважається еквівалентом.

- **Emotional resilience – Емоційна стійкість. Emotional** перекладено як **емоційна**. Це стандартний термін, який в українській мові означає щось пов'язане з емоціями або емоційним станом людини. В науках про психологію та поведінку слово емоційний є загальноприйнятим відповідником до англійського emotional. **Resilience** перекладено як **стійкість**. Термін означає здатність людини долати труднощі, пристосовуватись до складних обставин, що відповідає змісту українського слова стійкість. У психології resilience часто використовується для опису здатності відновлюватися після емоційних потрясінь, тому переклад емоційна стійкість передає правильне значення.

Цей термін є еквівалентом, оскільки переклад точно відповідає значенню оригінального терміна без значних змін у структурі чи сенсі. Це усталене словосполучення в українській мові, що повністю відображає англійський термін.

- **Hypocritical behavior – Лицемірна поведінка.** Слово «лицемірний» в українській мові використовується для опису подібної поведінки, що передбачає удавання чесності чи доброчесності для досягнення власних цілей. В англійській мові цей термін позначає поведінку, яка характеризується лицемірством, тобто невідповідністю між словами, діями та справжніми

переконаннями людини. Оскільки, значення і стилістичне навантаження обох термінів повністю збігаються, то **Hypocritical behavior** – Лицемірна поведінка є еквівалентом і може використовуватися без будь-яких змін чи уточнень.

- **Impulse control – Контроль імпульсів. Impulse** перекладено як **імпульс**, що є точним відповідником в українській мові, оскільки обидва терміни використовуються для опису раптових або мимовільних дій або реакцій. **Control** перекладено як **контроль**, що також є стандартним терміном в обох мовах для позначення здатності керувати чи регулювати певні дії або емоції.

Цей переклад є еквівалентом, оскільки зберігає той самий зміст і структуру, що й оригінал, без необхідності в адаптації або зміні.

- **Introspective behavior – Інтроспективна поведінка.** Інтроспективна поведінка можна вважати еквівалентом, оскільки обидва терміни передають ідею поведінки, орієнтованої на самоспостереження та аналіз власних думок, почуттів і дій. **Introspective behavior** указує на поведінку, яка характеризується схильністю до саморефлексії, самоаналізу, зверненням уваги на внутрішній світ. **Introspective behavior** – є еквівалентом і може використовуватися без додаткових пояснень, особливо в контексті наукових текстів або психологічного аналізу.

- **Loyal behavior – Лояльна поведінка.** Loyal behavior зазвичай позначає дії, які демонструють відданість, вірність або підтримку певній особі, групі, ідеї чи організації. Лояльна поведінка в українській мові має схожий зміст, але іноді використовується більш вузько, наприклад, для позначення підтримки певних правил, компаній чи соціальних норм. Українське слово лояльна є похідним від англійського **loyal**, тому переклад виглядає природно і зберігає смислове навантаження. У соціології, психології або менеджменті лояльна поведінка може позначати дії, що підтримують групу чи організацію.

У деяких випадках українське слово лояльна може мати більш м'який відтінок, ніж віддана або вірна, які також можуть бути відповідниками залежно від контексту. Якщо термін вживається в емоційно або етично забарвленому

контексті (наприклад, відданість у стосунках), лояльна поведінка може не повністю передавати потрібний зміст. У таких випадках доречніше уточнювати, використовуючи терміни на зразок вірна поведінка чи віддана поведінка. **Loyal behavior** – є еквівалентом у загальному науковому або нейтральному контексті, але за потреби переклад можна адаптувати залежно від конкретного значення.

- **Learned behavior – Набута поведінка. Learned** перекладено як **набута**. В українській мові слово набута чітко передає ідею того, що поведінка була засвоєна або сформована в результаті досвіду, що відповідає змісту англійського слова learned.

Цей переклад не є дослівним калькуванням, оскільки набута – це адаптація, яка точніше відображає суть поведінки, що була засвоєна через навчання або досвід, на відміну від автоматичної, природженої чи інстинктивної поведінки. Таким чином, переклад передає точне значення англійського терміна, зберігаючи контекст і логіку, але з використанням усталених українських відповідників.

- **Mature behavior – Зріла поведінка.** Українське слово «зріла» є точним відповідником англійського **mature**, і в даному випадку термінологічна пара добре передає зміст. Обидва терміни описують поведінку, яка характеризується емоційною стабільністю, відповідальністю, розсудливістю, а також здатністю до саморефлексії та вирішення конфліктів. У психологічному та педагогічному дискурсі термін зріла поведінка використовується для позначення поведінки, характерної для осіб, які демонструють високий рівень особистісного розвитку. Тому, **Mature behavior** – є еквівалентом.

- **Negative reinforcement – Негативне підкріплення.** У психології термін **reinforcement** (**підкріплення**) стосується процесу зміцнення певної поведінки через стимул або його усунення. Переклад **підкріплення** є прийнятим в українській науковій термінології і точно передає сенс. **Negative reinforcement** означає процес усунення неприємного стимулу, щоб підвищити ймовірність

повторення певної поведінки. Термін **негативне підкріплення** точно відображає цей зміст і є загальновизнаним еквівалентом.

Отже, це не дослівний переклад (калькування), а точний еквівалент, який зберігає концептуальне значення англійського терміну у відповідній галузі знань.

- **Phobic behavior – Фобічна поведінка.** В українській мові слово «фобічна» є похідним від фобія, так само як в англійській **phobic** походить від **phobia**. Таким чином, структура терміну зберігається. Термін фобічна поведінка є усталеним у психології та психіатрії в українському науковому дискурсі. Обидва терміни стосуються поведінкових проявів, пов'язаних із фобіями (тобто сильним, ірраціональним страхом перед конкретним об'єктом, ситуацією чи явищем). Отже, **Phobic behavior** – є еквівалентом, оскільки обидва терміни передають однаковий зміст в англійській та українській мовах.
- **Withdrawal syndrome – Синдром відмови. Withdrawal** перекладено як **відмова**. У контексті медичної або психологічної термінології цей термін вживається для опису фізичних і психологічних симптомів, які виникають, коли особа зупиняє вживання психоактивних речовин або лікарських засобів. Термін **відмова** точно передає це значення в українській мові. **Syndrome** перекладено як **синдром**. Це слово має аналогічне значення як в англійській, так і в українській мовах. Воно використовується для опису комплексу симптомів, що виникають у конкретному стані.

Загалом, **синдром відмови** вживається в медичній практиці та науці, і є загальновизнаним терміном, який точно передає зміст англійського оригіналу.

Отже, термін **синдром відмови** є еквівалентом, оскільки він передає аналогічне значення в українській мові без зміни структури і сенсу [Feeley 2007, 64–77].

У нашій роботі зустрічалось таклж багато прикладів **транслітерації:**

- **Affiliation – Афіліація**. **Affiliation** в англійській мові означає приналежність або зв'язок з певною групою, організацією чи інститутом. Цей термін часто використовується в соціальних, психологічних та академічних контекстах.

Афіліація є прямим запозиченням з англійської мови, яке не містить значних змін у звучанні та написанні. Воно передає оригінальне значення, але є більш близьким до транслітерації, оскільки не є українським словом, яке використовується в повсякденній мові.

Оскільки **афіліація** є **запозиченням** з англійської мови з мінімальними змінами, це можна вважати транслітерацією. Термін часто використовується в наукових та професійних колах, але він не є традиційним українським словом.

- **Coping – Копінг. Coping** в англійській мові означає стратегії та процеси, які люди використовують для подолання стресу, труднощів або емоційних проблем. Це слово часто вживається в психології та психотерапії.

Копінг – це запозичення з англійської мови, яке зберігає звучання оригінального слова з мінімальними змінами в написанні. В українській мові цей термін часто використовується в психологічних контекстах, але не є традиційним українським словом.

Оскільки копінг є запозиченням з англійської мови, що **не містить** значних **змін у структурі**, це можна вважати транслітерацією. Термін активно використовується в професійному середовищі, але він не є усталеним в українській мові.

- **Distress – Дистрес. Distress** в англійській мові означає стан фізичного або емоційного дискомфорту, стресу чи страждання. Цей термін часто використовується в психології та медицині для опису негативних емоційних станів, які можуть впливати на загальний добробут людини.

Дистрес – це слово, яке практично зберігає звучання і написання оригінального терміна. Воно використовується в українській мові, зокрема в

психологічному та медичному контексті, для опису схожого стану. Як і в англійській, цей термін вказує на переживання стресу або дискомфорту. Оскільки **дистрес** є запозиченням з англійської мови і зберігає своє звучання та значення, це можна вважати транслітерацією. Термін використовується в тих же контекстах, що і в англійській мові, що підтверджує його значення в українській.

- **Escapism – Ескапізм. Escapism** в англійській мові означає прагнення втекти від реальності, проблем або неприємних емоцій, зазвичай через фантазії, мистецтво, розваги або інші засоби. Цей термін часто використовується в психології, щоб описати механізми уникнення стресу. **Ескапізм** – це слово, яке зберігає звучання та написання оригінального терміна. Уживається в українській мові для позначення того ж самого поняття. Воно не є традиційним українським словом, а є запозиченням з англійської. Оскільки ескапізм є **запозиченням** з англійської мови, яке не зазнало значних змін у формі або значенні, це можна вважати транслітерацією. Термін вживається в психологічному контексті, але його значення і використання відповідають оригінальному англійському терміну.
- **Facilitation – Фасилітація. Facilitation** в англійській мові означає процес полегшення, допомоги або сприяння чомусь. Цей термін часто використовується в контексті управління, освіти та психології, де він відноситься до процесів, які покращують комунікацію, навчання або співпрацю між людьми.

Фасилітація є запозиченням з англійської мови і зберігає своє звучання. У українській мові цей термін використовується в аналогічному контексті, зокрема в управлінні та навчанні, для опису ролі особи або процесу, що полегшує обговорення або діяльність. Оскільки **фасилітація** є запозиченням, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна, це можна вважати транслітерацією. Термін використовується в тих же контекстах, що і в англійській, що підтверджує його значення в українській мові.

- **Generalization – Генералізація. Generalization** в англійській мові відноситься до процесу узагальнення, коли окремі випадки або приклади

використовуються для формування загального висновку або принципу. Цей термін часто застосовується в психології, статистиці та науках, де важливо перейти від специфічних даних до загальних тверджень.

Генералізація є запозиченням з англійської мови, яке зберігає своє звучання та значення. У українській мові цей термін використовується в аналогічному контексті, зокрема в психології та дослідженнях, для опису процесу, при якому спостереження в одному контексті поширюються на інші. Оскільки **генералізація** є запозиченням, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна, це можна вважати транслітерацією. Термін використовується в тих же контекстах, що і в англійській, що підтверджує його значення в українській мові.

- **Manipulation – Маніпуляція. Manipulation** в англійській мові відноситься до процесу впливу на людей, ситуації або предмети з метою досягнення певних цілей, часто з використанням хитрощів або нечесних методів. Це слово часто вживається в психології, соціальних науках і повсякденній мові, щоб описати різні форми контролю або впливу. **Маніпуляція** є запозиченням з англійської мови і використовується в українській мові з аналогічним значенням. Термін часто вживається в контекстах, пов'язаних із соціальною психологією, комунікацією та міжособистісними відносинами. Оскільки **маніпуляція** є запозиченням, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна, це можна вважати транслітерацією. Термін використовується в тих же контекстах, що й в англійській, що підтверджує його значення в українській мові.
- **Normalization – Нормалізація. Normalization** в англійській мові використовується для опису процесу приведення чогось до норм або стандартів. Цей термін часто застосовується в різних контекстах, включаючи математику, статистику, соціологію та психологію. У психології, наприклад, нормалізація може відноситися до процесу адаптації поведінки або емоцій до суспільних норм.

Нормалізація є прямим запозиченням з англійської мови, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна. Воно використовується в українській мові в тих же контекстах, що й в англійській, зокрема у науках, що стосуються статистики, психології та соціальних досліджень. Оскільки **нормалізація** є запозиченням, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна, це можна вважати транслітерацією. Термін має схоже значення в обох мовах, що підтверджує його використання в українській.

- **Phobia – Фобія. Phobia** в англійській мові означає сильний ірраціональний страх перед певними об'єктами, ситуаціями чи діяльністю. Це слово походить з грецького **phobos**, що означає **страх** або **жах**. У психології термін часто використовується для опису специфічних фобій, таких як агорафобія (страх відкритих просторів) або клаустрофобія (страх замкнутого простору).

Фобія є запозиченням з англійської мови, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна. У українській мові слово **фобія** вживається в тих же контекстах, що й в англійській, і також відображає аналогічне значення, пов'язане зі страхом. Оскільки **фобія** є запозиченням, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна, це можна вважати транслітерацією. Термін широко використовується в обох мовах, що підтверджує його визнання в психології та медицині.

- **Socialization – Соціалізація. Socialization** в англійській мові означає процес, через який індивіди вчаться і приймають соціальні норми, цінності, поведінку та культурні традиції в суспільстві. Це важливий аспект розвитку особистості, оскільки він формує спосіб, яким людина взаємодіє з іншими та пристосовується до соціального середовища.

Соціалізація є запозиченням з англійської, яке зберігає звучання та значення оригінального терміна. В українській мові термін **соціалізація** використовується в тих же контекстах, що й в англійській, і відображає

аналогічне значення, пов'язане з процесом навчання соціальним нормам і взаємодії з іншими. Цей термін є запозиченням, яке також зберігає звучання та значення оригінального терміна, тому це можна вважати транслітерацією. Термін широко вживається в соціології, психології та інших науках, що підтверджує його визнання в академічному та суспільному контексті [APA Dictionary of Psychology].

Наступне місце зайняв **описовий переклад:**

- **Attention-seeking behavior – Поведінка, що шукає уваги. Attention-seeking** не було перекладено дослівно (не кальковано), а натомість описано як **що шукає уваги**, що пояснює суть дії.

В українській мові немає еквівалента, який би точно відповідав англійському терміну, тому перекладено описом, який передає значення через роз'яснення.

Цей переклад є **описовим**, оскільки українська фраза пояснює значення англійського терміна без калькування.

- **Context-driven behavior – Поведінка, що залежить від контексту. Context-driven** не перекладено дослівно, а описано як **що залежить від контексту**, що пояснює, що поведінка змінюється в залежності від ситуації або умов.

Такий переклад детально пояснює сенс, а не калькує англійський термін, тому це передача значення через опис. Цей переклад є **описовим**, оскільки передає сенс терміна за допомогою роз'яснення замість прямого перекладу.

- **Environmentally-driven behavior – Поведінка, що залежить від навколишнього середовища. Environmentally-driven** не перекладено дослівно. Натомість, використовують пояснення **що залежить від навколишнього середовища**, яке пояснює, що поведінка формується або визначається впливом середовища.

Це не калька чи еквівалент, а описове пояснення, що розкриває зміст терміна. Це **описовий переклад**, оскільки замість дослівного перекладу дається пояснення значення терміна.

- **Fear-conditioned behavior – Поведінка, обумовлена страхом. Fear-conditioned** не перекладено дослівно. Натомість, переклад **обумовлена страхом** пояснює, що поведінка є результатом умовного рефлексу, викликаного страхом.

Описує природу зв'язку між поведінкою та емоцією страху, без дослівної кальки. Це **описовий переклад**, оскільки використано розгорнуте пояснення терміна, що пояснює його суть замість дослівного перекладу.

- **Habit-driven behavior – Поведінка, що керується звичками. Habit-driven** дослівно перекладається як **звичко-керована**, але використано більш зрозумілий для української мови вираз **що керується звичками**, який пояснює сенс терміна.

Такий підхід допомагає краще відобразити зміст, а не лише скопіювати структуру оригіналу. Це **описовий переклад**, оскільки оригінальне англійське поняття пояснено з урахуванням природної мови і контексту.

- **Insight-driven behavior – Поведінка, що керується інсайтом. Insight-driven** дослівно означає **інсайт-керована**, але, щоб передати сенс точніше, використано вираз **що керується інсайтом**.

В українському перекладі зроблено акцент на поясненні дії, що базується на інсайті, тобто внутрішньому розумінні чи прозрінні.

Це **описовий переклад**, оскільки передає сенс терміна, використовуючи зрозуміле формулювання, яке більш чітко відображає значення слова в контексті.

- **Memory-driven behavior – Поведінка, що керується пам'яттю. Memory-driven** дослівно означає **керована пам'яттю**, але, щоб уникнути калькування, використано фразу **що керується пам'яттю**.

Такий переклад краще передає сенс дії, яка базується на пам'яті, тобто на минулих досвідах чи спогадах. Це описовий переклад, який пояснює значення оригінального терміна, зберігаючи його зміст без дослівного калькування.

- **Peer-driven behavior – Поведінка, що керується однолітками. Peer-driven** буквально означає **керована однолітками**, але українською це краще звучить як **що керується однолітками**.

Такий підхід уточнює роль однолітків у впливі на поведінку, що не передається дослівно одним терміном. Це **описовий переклад**, оскільки використовує пояснювальну фразу для кращого розуміння змісту, не спрощуючи і не калькуючи структуру оригіналу.

- **Risk-averse behavior – Поведінка, що уникає ризику. Risk-averse** в буквальному перекладі означає **обережний щодо ризику** або **той, що уникає ризику**, але українською це коректніше передати як **поведінка, що уникає ризику**.

Описова фраза надає більше контексту, підкреслюючи, що ця поведінка полягає в активному уникканні ризиків.

Це **описовий переклад**, оскільки він використовує пояснювальну конструкцію, яка допомагає зрозуміти сутність терміна, а не просто дослівно відтворює його.

- **Goal-seeking behavior – Поведінка, спрямована на досягнення мети. Goal-seeking** вказує на прагнення або намагання досягти певної мети. У цьому випадку, термін розкриває сенс через пояснювальні слова, що допомагає краще зрозуміти його значення.

В українському варіанті **поведінка, спрямована на досягнення мети** деталізує, що йдеться про активну поведінку, яка має на меті досягнення конкретного результату.

Це **описовий переклад**, оскільки він акцентує увагу на функції поведінки і дає чітке уявлення про те, що означає цей термін.

Також зустрічалися приклади **комбінованого перекладу:**

- **Binge-eating behavior – Поведінка переїдання. Binge-eating** – це специфічний термін, який означає неконтрольоване, надмірне вживання їжі за короткий проміжок часу. Слово **binge** можна перекласти як **переїдання**, але це переклад із певним уточненням. **Behavior** перекладається як **поведінка**, що є точним еквівалентом в українській мові. Це **комбінований переклад**, оскільки **binge-eating** передано як **переїдання**, що є наближеним перекладом з урахуванням контексту, а **поведінка** використано як прямий еквівалент.

- **Empathy-driven behavior – Поведінка, керована емпатією. Empathy-driven** перекладено як **керована емпатією**. Це більш описовий варіант, який передає значення того, що поведінка спрямовується або мотивується емпатією. Дослівний переклад неможливий без втрати змісту, тому використовується пояснення **керована**. **Поведінка, керована емпатією** є **комбінованим перекладом**, оскільки в ньому поєднано елементи прямого перекладу і описового підходу для точнішого відтворення сенсу в українській мові.

- **Flight-or-fight response – Реакція боротьби або втечі. Flight-or-fight** – це стійкий вираз, який описує фізіологічну реакцію організму на загрозу. Дослівний переклад **втеча або боротьба** міг би бути незрозумілим без відповідного контексту. **Response** перекладається як **реакція**, що є звичним і точним перекладом. В українському перекладі для зрозумілості використано вираз **боротьба або втеча**, що точно відтворює зміст англійського терміна, при цьому зберігаючи послідовність обох дій – боротьби або втечі. Це **комбінований переклад**, оскільки дослівно передані терміни поєднано з адаптацією для кращого розуміння у контексті української мови.

- **Frustration behavior – Поведінка, спричинена фрустрацією. Frustration** перекладено як **фрустрація**, що є калькою з англійської і використовує термін, який існує в обох мовах без змін. **Frustration behavior**

дослівно може означати **поведінка фрустрації**, проте, щоб зробити переклад зрозумілішим, додано пояснення **спричинена**, що уточнює причину такої поведінки. **Поведінка, спричинена фрустрацією** є **комбінованим перекладом**, оскільки тут поєднано елементи прямого перекладу та пояснювальний підхід для точнішого відображення сенсу.

- **Goal-directed behavior – Цілеспрямована поведінка. Goal-directed** означає **спрямований на досягнення мети**. Український переклад **цілеспрямована** точно передає значення, але водночас адаптує термін до більш зрозумілого й природного формулювання в українській мові. Це **комбінований переклад**, оскільки **goal-directed** перекладено як **цілеспрямована**, що є дещо адаптованим перекладом, а **behavior** – як прямий еквівалент **поведінка**.
- **Performance-oriented behavior – Поведінка, орієнтована на результат. Performance-oriented** означає **орієнтований на виконання/результат**. В українському перекладі використовується фраза **орієнтована на результат**, яка точно передає сенс, але є адаптованим перекладом для кращого розуміння. Це комбінований переклад, оскільки **performance-oriented** перекладено адаптовано як **орієнтована на результат**, а **behavior** – це прямий еквівалент **поведінка**.
- **Risk-averse behavior – Поведінка уникнення ризиків. Risk-averse** означає **той, хто уникає ризику**. В українському перекладі використано вираз **уникнення ризиків**, що передає основне значення, але є адаптованою фразою для більш точного відображення сенсу. Це **комбінований переклад**, оскільки **risk-averse** перекладено адаптовано як **уникнення ризиків**, а **behavior** – еквівалент **поведінка**.
- **Self-conscious behavior – Самосвідома поведінка. Self-conscious** перекладено як **самосвідома**, що точно передає зміст терміну, але в українській мові це складений термін. Це комбінований переклад, оскільки термін **self-**

conscious передано за допомогою адаптації як **самосвідома**, а **behavior** перекладено дослівно як **поведінка**.

- **Time management behavior – Поведінка керування часом. Time management** в англійській мові означає здатність ефективно організовувати та планувати свій час. В українській мові термін **керування часом** не є стандартним еквівалентом, оскільки зазвичай вживається **управління часом**. Однак в даному контексті термін передає основне значення. Отже, **Поведінка керування часом** є **комбінованим перекладом**, оскільки вживає конструкцію, яка не є звичною в українській мові, але зрозуміла і відповідає змісту оригінального терміна.
- **Task-focused behavior – Поведінка, орієнтована на завдання. Task-focused** перекладено як **орієнтована на завдання**. Це дослівний переклад, але з певними змінами у структурі. В англійській мові фраза підкреслює акцент на завданні, тоді як в українській мові додається дієслово **орієнтована**, що робить переклад більш описовим. Отже, **Поведінка, орієнтована на завдання** є **комбінованим перекладом**, оскільки в ньому використано елементи прямого перекладу та описового вираження, які краще передають значення в українській мові [Oxford Reference Dictionary].

І найменше нам зустрічалися приклади саме **адаптації:**

- **Avoidance conditioning – Умовне уникання. Avoidance** перекладено як **уникання**, що є природною передачею змісту англійського терміна українською мовою. Це частковий переклад, що передає сенс оригінального слова. **Conditioning** перекладено як **умовне**, що є адаптованим терміном для концепції класичного або оперантного умовлення. У цьому випадку слово **conditioning** не перекладено дослівно, а передано через пов'язаний термін, який описує цей процес в контексті навчання або поведінки. **Умовне уникання** є **адаптацією**, оскільки використані терміни в українській

мові мають трохи іншу структуру та передачу сенсу, але зберігають сутність оригінального поняття.

- **Behavioral addiction – Поведінкова залежність. Behavioral** перекладено як **поведінкова**, що є типовим перекладом цього терміна, який використовується в контексті психології та залежностей. **Addiction** перекладено як **залежність**, що відображає концепцію залежності, але це не дослівний переклад терміна. В англійській мові **addiction** може відноситися до різних типів залежностей, тоді як український термін **залежність** узагальнено передає цей зміст, але потребує додаткового уточнення для конкретизації виду залежності. **Поведінкова залежність** є **адаптацією**, оскільки хоч і використовується стандартна термінологія, певна зміна структури і тлумачення поняття все ж відбувається для точного відображення змісту англійського терміна.
- **Behavioral outcome – Результат поведінки. Behavioral** перекладено як **поведінка**, що є стандартним перекладом і відповідає термінам, що стосуються поведінки. **Outcome** перекладено як **результат**, що точно відображає сутність результату чи наслідку. Однак цей термін не є дослівним відтворенням англійського слова, оскільки в англійській мові використовується **outcome**, що може мати ширше значення, ніж просто результат. **Результат поведінки** є **адаптацією**, оскільки при перекладі збережено основний зміст, але форма вираження трохи змінена для кращого розуміння у відповідному контексті українською мовою.
- **Conditional avoidance – Умовне уникання. Conditional** перекладено як **умовне**, що є точним перекладом, але форма терміна може змінюватися в залежності від контексту. В оригіналі слово **conditional** стосується дій, які виникають за певних умов або під впливом умовного рефлексу. **Avoidance** перекладено як **уникання**, що також є стандартним перекладом, але при цьому відтворюється зміст ідеї відходу від певної поведінки або ситуації.

Умовне уникання є **адаптацією**, оскільки український термін трохи змінює оригінальний англійський вираз, але при цьому зберігає його зміст і концепцію.

- **Deterrent behavior – Стримуюча поведінка. Deterrent** перекладено як **стримуюча**, що передає суть дії або поведінки, спрямованої на запобігання або стримування певних дій чи реакцій. Це не дослівний переклад, але відображає зміст оригінального терміну. **Behavior** перекладено як **поведінка**, що є стандартним терміном для опису дій або реакцій в психології. **Стримуюча поведінка** є **адаптацією**, оскільки перекладено не дослівно, але збережено ключове значення терміну.

- **Fear conditioning – Формування страху. Fear conditioning** – це процес у поведінковій психології, що описує навчання через асоціації між певними стимулами та страхом. **Формування страху** вживається як опис цього процесу в українській, але не є дослівним перекладом терміну **conditioning**. В українському варіанті наголос ставиться на самому результаті (формування), тоді як в англійському терміні наголос на процесі умовлення. Це не калька, а **адаптація**, оскільки переклад передає зміст терміну, а не дослівну структуру.

- **Laissez-faire behavior – Ліберальна поведінка. Laissez-faire** – це термін, що походить з французької мови і вживається для опису політики невтручання, зокрема в економіці. В контексті поведінки він означає стиль, при якому індивід або група дозволяє іншим діяти без обмежень або контролю. **Ліберальна поведінка** в українському контексті може не зовсім точно передавати оригінальне значення. Тут слово **ліберальна** може асоціюватися з ідеями свободи, але не обов'язково з відсутністю контролю. Термін **ліберальна поведінка** передає основну ідею терміна, але не є прямим перекладом. Це більше **адаптація**, оскільки він намагається адаптувати термін до української мови, зберігаючи його загальний сенс [APA Dictionary of Psychology].

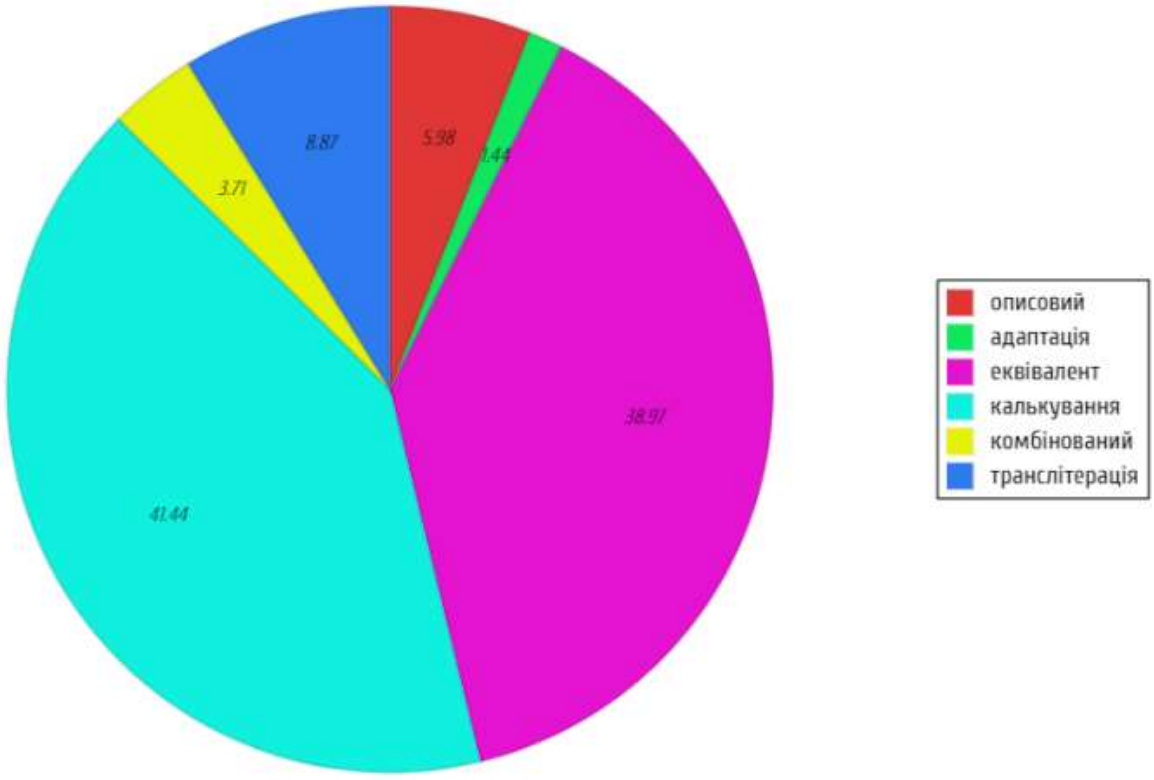
В ході практичного аналізу термінів, ми жодного разу не зустріли такі трансформації як: генералізація значень; адаптивне транскодування; змішане транскодування; конкретизація; антонімічний переклад та функціональний переклад.

У ході дослідження та детального аналізу термінів, ми виявили такі перекладацькі трансформації, як адаптація, еквівалент, калькування, комбінований переклад, транслітерація та описовий переклад.

Якщо, у цій науковій праці їх співвіднести, то можна побачити таку діаграму:

Рисунок 2.1

Використання перекладацьких трансформацій

Аналіз матеріалу виявив, що серед відібраних нами термінів, найчастіше зустрічалось калькування (41.44%) та еквівалент (38.97%). Наступним у нашому

списку є транслітерація – 8.87%. Описовий переклад займає 5.98%. Комбінований переклад – 3.71%. А ось адаптація зайняла лише – 1.44%.

Детальний аналіз проілюстрований на діаграмі 2.2.1 свідчить про те, що у нашій науковій роботі, такі перекладацькі трансформації як калькування та еквівалент зустрічалися найчастіше. А ось найменше всього ми зустріли саме адаптацію.

Що свідчить про те, що при перекладі термінів, які ми взяли за основу, саме ці перекладацькі трансформації, є найефективнішими для перекладу.

ВИСНОВКИ ДО ІІ РОЗДІЛУ

В рамках дослідження було виявлено, що при перекладі англійських термінів на українську мову найчастіше використовуються калькування та еквіваленти. Ці перекладацькі трансформації виявились найбільш ефективними для збереження змісту та структурної відповідності оригінальних термінів. Описовий переклад та комбінований переклад застосовуються в тих випадках, коли дослівний переклад не може точно передати суть терміна, а адаптація використовується в крайніх випадках, коли є необхідність враховувати культурні чи контекстуальні особливості. Транслітерація виявилася корисною переважно для спеціалізованих термінів або тих, які не мають загальновживаних еквівалентів в українській мові.

Загальні висновки показують, що калькування та еквіваленти є найпоширенішими методами перекладу термінів у науковій літературі, тоді як адаптація, яка зустрічається рідше, використовується у випадках, коли існує потреба в адаптуванні терміна до культурних реалій.

ВИСНОВКИ

В ході практичного дослідження були досягнуті всі завдання даної роботи, а саме: проаналізовано теоретичні основи перекладу термінів психологічної сфери; досліджено основні проблеми, з якими стикаються перекладачі при передачі англомовних психологічних термінів українською мовою; виявлено культурні та контекстуальні фактори, що впливають на переклад психологічних термінів; оцінено існуючі підходи до уніфікації та стандартизації психологічної термінології в українській мові та розроблені рекомендації щодо покращення перекладу психологічних термінів та їх стандартизації для забезпечення єдності і точності у науковому дискурсі.

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що переклад англомовних психологічних термінів українською мовою є складним і багатогранним процесом, який вимагає глибокого аналізу не тільки мовних аспектів, а й культурних, контекстуальних та дисциплінарних відмінностей. Психологія, як наука, оперує термінами, що відображають складні й абстрактні концепти, пов'язані з різними аспектами людської свідомості, поведінки та соціальних взаємодій, що ускладнює їх переклад та інтерпретацію.

Однією з основних проблем є різноманітність значень англомовних термінів, які можуть по-різному трактуватися залежно від контексту або піддисципліни психології, в якій вони використовуються. Це створює труднощі для перекладачів, які мають враховувати всі можливі значення і контексти, щоб забезпечити точність і однозначність перекладу. Відсутність уніфікованої термінології в українській психологічній літературі також ускладнює цей процес, оскільки різні автори та перекладачі можуть використовувати різні варіанти для одного й того самого терміна, що призводить до плутанини серед науковців і читачів.

Культурні відмінності є ще одним важливим фактором, який впливає на переклад психологічних термінів. Англомовні терміни часто пов'язані з певними культурними чи соціальними контекстами, які можуть бути не зовсім зрозумілими для української аудиторії або не мати аналогів в українській культурі. Це вимагає від перекладача не тільки пошуку адекватного мовного еквівалента, але й пояснення самого концепту або адаптації терміна для української наукової спільноти.

Що стосується основних методів перекладу, то калькування та використання еквівалентів виявилися найпоширенішими і водночас ефективними засобами для збереження змісту і структурної відповідності оригіналу. Описовий переклад застосовується у випадках, коли дослівне калькування не може точно передати зміст терміна, або коли термін вимагає пояснення через свою новизну в українському науковому контексті. Транслітерація має обмежене застосування і використовується переважно для вузькоспеціалізованих термінів або в тих випадках, коли відповідника в українській мові немає.

Також важливо зазначити, що адаптація термінів на культурному рівні зустрічається рідше, однак відіграє важливу роль у перекладі тих термінів, які міцно пов'язані з англомовною культурною реальністю і потребують не лише перекладу, але й певної інтерпретації для української аудиторії.

Для покращення якості перекладу психологічних термінів необхідно вжити кількох заходів. По-перше, слід стандартизувати термінологію шляхом створення наукових комітетів, які займатимуться узгодженням і затвердженням єдиних термінів для використання в науковому дискурсі. Це допоможе уникнути плутанини та забезпечити єдність у наукових текстах. По-друге, підвищення кваліфікації перекладачів у сфері психології є ключовим кроком для забезпечення точного і адекватного перекладу складних психологічних концептів.

Отже, процес перекладу психологічних термінів є важливим і складним завданням, яке впливає на розвиток психологічного дискурсу в Україні. Забезпечення точності, прозорості та єдності термінології є необхідним для формування наукового середовища, яке зможе ефективно працювати на міжнародному рівні та сприяти розвитку науки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амеліна С.М. Сутність та особливості поняття «інформаційна компетентність перекладача». Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць, 2013. 4 (57). 5–12 с.

2. Бараненкова Н.А. Експлікація як спосіб перекладу безеквівалентної лексики науково-технічного стилю. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Серія: Філологія. Педагогіка.* - 2014. Вип. 4. 6-13 с.

3. Борщовецька В.Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики: автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 2004. 20 с.

4. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад / Л. П. Білозерська, Н. В. Возненко, С. В. Радецька; МОНУ, Херсонський нац. техн. ун-т. Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. 232 с.

5. Бялик В.Д., Марусик Ю.М. Способи перекладу англомовних термінів-абревіатур у сфері психології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2019. № 39. Т. 2. 2 с.

6. Веклинець Л.М. Проблеми унормування сучасної української психологічної термінології. Українська термінологія і сучасність: тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції. Київ, 1996. 61 с.

7. Веклинець Л.М. Структура і походження сучасної української психологічної термінології: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Веклинець Леся Михайлівна. – Київ., 1997. 226 с.

8. Дуда О. Процеси термінологізації в сучасній англійській мові – Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2001. 127 с.

9. Д’яков А. С. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінґвістичні аспекти. Київ. : Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.

10. Дмитрасевич Р. До питання про класифікацію англомовних термінів юридичної психології. *Актуальні питання іноземної філології. Науковий журнал*. 2016. № 4. 51–56 с.

11. Дмитрасевич Р. Структурно-семантична організація англомовної термінології юридичної психології. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ І. Термінознавство.* 2013. № 20. 13–18 с.

12. Зарівчак Р.П. Статус реалії як перекладознавчого терміна. Теория и прак тика перевода. Київ, 1985. 23 с.

13. Захарчин В. В. Українська мовознавча термінологія кінця XIX – початку XX століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01„Українська мова”. Київ., 1995. 26 с.

14. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і техніч ної літератури на українську мову. Флоренція-Страсбург-Гранада-Київ: TEMPUS, 1997. Ч. І «Граматичні труднощі». 317 с.

15. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2002. 407 с.

16. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

17. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : навчальний посібник. Вінниця, 2018. 656 с.

18. Квітко І.С Термінознавчі проблеми редагування. Львів: Вища школа, 1986. 141-150 с.

19. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. Київ, 2003. 49-185 с.

20. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (нім. мова). Підручник для сту дентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.

21. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

22. Міщенко Н., Гут Н. Способи перекладу термінології сфери практичної психології та соціальної педагогіки. Збірник наукових праць студентів та молодих учени. Умань, 2012. 26-52 с.

23. Муратова В.Ф, Марченкова І.Ю. Переклад функціональних стилів. Миколаїв, 2014. 5 с.

24. Пашун О.В. Перекладацькі трансформації психологічних термінів новогрецької мови українською як механізм досягнення адекватності. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія.* 2017. Вип. 34. 253-258 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkyu_2017_34_42 (дата звернення: 24.07.2024).

25. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищ. закл. Освіти. Вид. 3-тє, переробл. і допов. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2000. 246 с.

26. Продан Ю. П. Поняття "термін-фразема" у лінгвістиці. *Термінологічний вісник.* 2013. Вип. 2(1). 114-121 с.

27. Раксіна О.В. Особливості перекладу українською мовою англомовних текстів психологічного дискурсу. In Statu Nascendi. Теоретичні та прагматичні проблеми перекладознавства: Збірник студентських статей. Харків : НТМТ, 2013. Вип. 14. 159–163 с.

28. Ребенко М. Ю. Мовна особистість перекладача як причина деформації у перекладі. Мова і культура. (Науковий журнал), 2009. Вип. 12. Т II(127). 324–332 с.

29. Рогач Л. В. Семантична основа лінгвістичних термінів в українській та англійській мовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15„Загальне мовознавство”. Київ, 2000. 19 с.

30. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля. Київ, 2008. 712 с.

31. Скороходько Е.Ф. Сучасна англійська термінологія. Київ, 2002. 76 с.

32. Старченко С. О. Неперервна підготовка у формуванні предметно-професійної компетентності вчителя фізичної культури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 2. 135 с.

33. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття "термін" у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство).* 2016. № 5(2). 112-116 с.

34. Туровська Л. В. Типологічне термінознавство кінця ХХ – початку ХХІ ст. в Україні. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми ук раїнської термінології”.* 2012. № 733. 49–52с.

35. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей). Київ : Івано Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.

36. Фурт Д. В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської. Філологічні студії. Вип. 17. 2018 р. 274-280.

37. Черноватий Л.М. Переклад англомовної психологічної літератури: навч. посіб. для студ. вищ. заклад. освіти. Вінниця : Нова Книга, 2012. 512 с.

38. Шевченко О. Ф. Про стилістичні функції словотвору. *Дослідження з романської та німецької філології*. Київ, 1977. 35 с.

39. Angst J, Vollrath M. The natural history of anxiety disorders. Acta Psychiatr. Scand, 1991. 446-452 p.

40. Bassnett S. Translation Studies. Literary Theory. Linguistics. Third Edition. L. and N.Y.: Routledge. Taylor&Francis Group, 2005. 75–80 p.

41. Cialdini R. The Psychology of Persuasion. New York: Harper Collins, 2007.

42. Feeley K.M., Jones E.A. Addressing challenging behaviour in children with Down syndrome: The use of applied behaviour analysis for assessment and intervention. Down Syndrome Research and Practice. 2006. Vol. 11. № 2. 64–77 p.

43. Felber H. Terminology Manual. Paris: UNESCO, Infoterm, 2002. 457 p.

44. Freud A. Das Ich und die Abwehrmechanismen. International Psychoanalytic University Berlin / Privatsammlung Arkadi Blatow 1936. 64 p.

45. Jung C.G. The Structure and dynamics of the Psyche. The collective works (Vol. 8). London: Routledge & Kegan Paul 1960. 5 p.

46. Jung, C. The Archetypes and the Collective Unconscious. Princeton:Princeton University Press, 1980.

47. Howard D. Psychology and Psychodynamic Theories. Oxford: Blackwell, 2007. 162 p.

48. Kapardis A. Psychology and Law: A Critical Introduction. Cambridge, 2014. 608 p.

49. Kageura K. Towards the theoretical study of terms – a sketch from the linguistic viewpoint. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing company, 1995. 239–257 p.

50. Leigland S. The functional analysis of psychological terms: In defense of a research project. *The analysis of Verbal Behavior*. 1996. p. 105–122.

51. Maitland S. What is cultural translation. Bloomsbury Publishing. 2017. 192 p.

52. Newmark P. Approaches to translation (Language Teaching Methodology Series) / P. Newmark. – Oxford: Pergamon Press, 1981. 200 p.

53. Newmark P. A Textbook of Translation. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

54. APA Dictionary of Psychology. URL: https://dictionary.apa.org/ (accessed: 11.11.2024).

55. Cambridge Dictionary URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 08.11.2024).

56. Collins Dictionary URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 29.10.2024).

57. Longman Dictionary URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 05.11.2024).

58. Matsumoto D. The Cambridge Dictionary of Psychology. Cambridge University Press. 2009. 219-435 p.

59. Merriam-Webster Dictionary URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 28.10.2024).

60. Oxford Learners Dictionaries URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 30.10.2024).

61. Oxford Reference URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 30.10.2024).

ДОДАТОК А

ТЕРМІНИ ПОВЕДІНКИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

1. Active avoidance – Активне уникання
2. Adaptation – Адаптація
3. Adaptive behavior – Адаптивна поведінка
4. Adoptive behavior – Прийнятна поведінка
5. Adverse behavior – Небажана поведінка
6. Affective behavior – Афективна поведінка
7. Affiliation – Афіліація
8. Aggression suppression – Придушення агресії
9. Aggression – Агресія
10. Aggressive behavior – Агресивна поведінка
11. Aggressive mimicry – Агресивна мімікрія
12. Aggressive posture – Агресивна постава
13. Altruism – Альтруїзм
14. Altruistic behavior – Альтруїстична поведінка
15. Ambitious behavior – Амбітна поведінка
16. Ambivalent behavior – Амбівалентна поведінка
17. Amoral behavior – Аморальна поведінка
18. Anomalous behavior – Аномальна поведінка
19. Anticipatory behavior – Передбачувана поведінка
20. Antisocial behavior – Антисоціальна поведінка
21. Anxious behavior – Тривожна поведінка
22. Appetitive behavior – Апетитивна поведінка
23. Approach behavior – Поведінка наближення
24. Arousal behavior – Поведінка збудження
25. Assertive behavior – Асертивна поведінка

26. Assertive behavior – Ассертивна поведінка
27. Assertiveness – Ассертивність
28. Association – Асоціація
29. Attachment behavior – Поведінка прив'язаності
30. Attention-seeking behavior – Поведінка, що шукає уваги
31. Attentional control – Контроль уваги
32. Autonomic behavior – Автономна поведінка
33. Autonomous behavior – Автономна поведінка
34. Aversion – Аверсія
35. Aversive conditioning – Аверсивне умовлення
36. Avoidance behavior – Поведінка уникання
37. Avoidance behavior – Поведінка уникнення
38. Avoidance conditioning – Умовне уникання
39. Avoidant behavior – Уникальна поведінка
40. Behavior modification – Модифікація поведінки
41. Behavior therapy – Поведінкова терапія
42. Behavioral adaptation – Поведінкова адаптація
43. Behavioral addiction – Поведінкова залежність
44. Behavioral adjustment – Поведінкова корекція
45. Behavioral analysis – Поведінковий аналіз
46. Behavioral assessment – Оцінка поведінки
47. Behavioral chain – Ланцюг поведінки
48. Behavioral change – Зміна поведінки
49. Behavioral conditioning – Поведінкове кондиціонування
50. Behavioral consistency – Поведінкова узгодженість
51. Behavioral contingency – Поведінкова випадковість
52. Behavioral cues – Поведінкові сигнали
53. Behavioral ecology – Поведінкова екологія

54. Behavioral economics – Поведінкова економіка
55. Behavioral flexibility – Поведінкова гнучкість
56. Behavioral genetics – Поведінкова генетика
57. Behavioral inhibition system – Система гальмування поведінки
58. Behavioral inhibition – Поведінкове гальмування
59. Behavioral intervention – Поведінкове втручання
60. Behavioral maintenance – Підтримка поведінки
61. Behavioral modeling – Моделювання поведінки
62. Behavioral modification – Модифікація поведінки
63. Behavioral neuroscience – Нейронаука поведінки
64. Behavioral observation – Спостереження за поведінкою
65. Behavioral outcome – Результат поведінки
66. Behavioral pattern – Поведінковий патерн
67. Behavioral reaction – Поведінкова реакція
68. Behavioral recovery – Відновлення поведінки
69. Behavioral regulation – Регуляція поведінки
70. Behavioral reinforcement – Підкріплення поведінки
71. Behavioral repertoire – Репертуар поведінки
72. Behavioral reprogramming – Перепрограмування поведінки
73. Behavioral research – Поведінкові дослідження
74. Behavioral resistance – Опір поведінки
75. Behavioral science – Поведінкова наука
76. Behavioral script – Поведінковий сценарій
77. Behavioral scripting – Скрипт поведінки
78. Behavioral sensitivity – Чутливість поведінки
79. Behavioral shaping – Формування поведінки
80. Behavioral shift – Зміна поведінки
81. Behavioral skills – Поведінкові навички

82. Behavioral spontaneity – Спонтанність поведінки
83. Behavioral stereotype – Поведінковий стереотип
84. Behavioral syndrome – Поведінковий синдром
85. Behavioral therapy – Поведінкова терапія
86. Behavioral tracking – Відстеження поведінки
87. Behavioral traits – Поведінкові риси
88. Behavioral variability – Змінність поведінки
89. Behaviorist approach – Поведінковий підхід
90. Belief-driven behavior – Поведінка, керована переконаннями
91. Benevolent behavior – Доброчинна поведінка
92. Biased behavior – Упереджена поведінка
93. Binge behavior – Надмірна поведінка
94. Binge-eating behavior – Поведінка переїдання
95. Blame avoidance – Уникнення звинувачень
96. Blocking behavior – Поведінка блокування
97. Bold behavior – Смілива поведінка
98. Boundary-setting behavior – Поведінка встановлення меж
99. Boundary-testing behavior – Поведінка перевірки меж
100. Bullying behavior – Булінгова поведінка
101. Caregiving behavior – Доглядацька поведінка
102. Categorization – Категоризація
103. Cathexis – Катексис
104. Cautious behavior – Обережна поведінка
105. Cheating behavior – Обманна поведінка
106. Co-dependent behavior – Співзалежна поведінка
107. Cognitive behavior – Когнітивна поведінка
108. Cognitive dissonance – Когнітивний дисонанс
109. Cognitive mimicry – Когнітивна мімікрія

110. Collaborative behavior – Спільна поведінка
111. Collective behavior – Колективна поведінка
112. Compassionate behavior – Співчутлива поведінка
113. Compensation – Компенсація
114. Competitive behavior – Конкурентна поведінка
115. Compliance behavior – Поведінка підпорядкування
116. Compliance – Покора
117. Compulsive behavior – Компульсивна поведінка
118. Conditional avoidance – Умовне уникання
119. Conditional behavior – Умовна поведінка
120. Conditioned avoidance – Умовне уникання
121. Conditioned reflex – Умовний рефлекс
122. Conditioned response – Умовна реакція
123. Conditioned stimulus – Умовний стимул
124. Conditioning process – Процес умовлення
125. Conditioning – Умовлення
126. Conflict behavior – Конфліктна поведінка
127. Conflicted behavior – Конфліктна поведінка
128. Conformist behavior – Конформістська поведінка
129. Conformity – Конформізм
130. Confrontation behavior – Конфронтаційна поведінка
131. Confrontational behavior – Конфронтаційна поведінка
132. Conscientious behavior – Сумлінна поведінка
133. Conservation behavior – Охоронна поведінка
134. Consistent behavior – Послідовна поведінка
135. Consolidation – Консолідація
136. Constructive behavior – Конструктивна поведінка
137. Contagious behavior – Заразна поведінка

138. Context-driven behavior – Поведінка, що залежить від контексту
139. Contextual behavior – Контекстуальна поведінка
140. Contingency management – Управління контингентом
141. Contingent behavior – Залежна поведінка
142. Control-seeking behavior – Поведінка, що шукає контроль
143. Cooperative avoidance – Кооперативне уникання
144. Cooperative behavior – Кооперативна поведінка
145. Coping behavior – Копінг-поведінка
146. Coping – Копінг
147. Corrupt behavior – Корумпована поведінка
148. Counterproductive behavior – Контрпродуктивна поведінка
149. Creative avoidance – Творче уникання
150. Creative avoidance – Творче уникання ?
151. Creative behavior – Творча поведінка
152. Criminal behavior – Кримінальна поведінка
153. Crisis behavior – Кризова поведінка
154. Cultural behavior – Культурна поведінка
155. Cyberbullying behavior – Кіберзнущання
156. Daring behavior – Відважна поведінка
157. Deceptive behavior – Обманлива поведінка
158. Decision-making behavior – Поведінка прийняття рішень
159. Defensive behavior – Захисна поведінка
160. Defensive mechanisms – Захисні механізми
161. Defensive mimicry – Захисна мімікрія
162. Defensive-aggressive behavior – Оборонно-агресивна поведінка
163. Defiant behavior – Непокірна поведінка
164. Deindividuation – Деіндивідуалізація
165. Deliberate behavior – Навмисна поведінка

166. Delinquent behavior – Делінквентна поведінка
167. Dependent behavior – Залежна поведінка
168. Destructive behavior – Деструктивна поведінка
169. Destructive behavior – Руйнівна поведінка
170. Deterministic behavior – Детермінована поведінка
171. Deterrent behavior – Стримуюча поведінка
172. Deviant behavior – Девіантна поведінка
173. Deviation behavior – Поведінка відхилення
174. Disciplined behavior – Дисциплінована поведінка
175. Discreet behavior – Обережна поведінка
176. Discretionary behavior – Дискреційна поведінка
177. Discrimination – Дискримінація
178. Disengaged behavior – Відсторонена поведінка
179. Disengaging behavior – Поведінка уникнення
180. Disinhibited behavior – Розгальмована поведінка
181. Disorganized behavior – Дезорганізована поведінка
182. Disruptive behavior – Руйнувальна поведінка
183. Dissociation – Дисоціація
184. Dissociative behavior – Дисоціативна поведінка
185. Dissonant behavior – Дисонансна поведінка
186. Distress – Дистрес
187. Dominance behavior – Поведінка домінування
188. Dominant behavior – Домінантна поведінка
189. Drug-seeking behavior – Поведінка, що шукає наркотики
190. Dynamic behavior – Динамічна поведінка
191. Dysfunctional behavior – Дисфункціональна поведінка
192. Efficient behavior – Ефективна поведінка
193. Emotional behavior – Емоційна поведінка

194. Emotional regulation – Емоційна регуляція

195. Emotional resilience – Емоційна стійкість

196. Empathetic behavior – Емпатійна поведінка

197. Empathic behavior – Емпатійна поведінка

198. Empathy – Емпатія

199. Empathy-driven behavior – Поведінка, керована емпатією

200. Endurance behavior – Поведінка витривалості

201. Environmentally-driven behavior – Поведінка, що залежить від навколишнього середовища

202. Escapism – Ескапізм

203. Escapist behavior – Ескапістська поведінка

204. Ethical behavior – Етична поведінка

205. Ethnocentric behavior – Етноцентрична поведінка

206. Eustress – Еустрес

207. Exaggerated behavior – Перебільшена поведінка

208. Exclusionary behavior – Виключаюча поведінка

209. Expectancy-driven behavior – Поведінка, що керується очікуваннями

210. Exploitative behavior – Експлуатуюча поведінка

211. Exploratory aggression – Дослідницька агресія

212. Exploratory behavior – Дослідна поведінка

213. Extinction – Екстинкція

214. Extroverted behavior – Екстравертна поведінка

215. Facilitation – Фасилітація

216. Facilitative behavior – Полегшувальна поведінка

217. Fading behavior – Згасаюча поведінка

218. Family-oriented behavior – Сімейно орієнтована поведінка

219. Fantasy-driven behavior – Поведінка, керована фантазіями

220. Fascination – Фасцинація

221. Fear conditioning – Формування страху
222. Fear-conditioned behavior – Поведінка, обумовлена страхом
223. Fear-induced behavior – Поведінка, спричинена страхом
224. Fearful behavior – Страхлива поведінка
225. Feedback-driven behavior – Поведінка, що залежить від зворотного зв'язку
226. Feedback-seeking behavior – Поведінка, що шукає зворотний зв'язок
227. Fixation – Фіксація
228. Fixed-action patterns – Фіксовані патерни дій
229. Fleeing behavior – Поведінка втечі
230. Flight behavior – Поведінка втечі
231. Flight response – Реакція втечі
232. Flight-or-fight response – Реакція боротьби або втечі
233. Follow-the-leader behavior – Поведінка "слідуй за лідером"
234. Food-seeking behavior – Пошукова поведінка щодо їжі
235. Frustration behavior – Поведінка, спричинена фрустрацією
236. Frustration tolerance – Толерантність до фрустрації
237. Frustration – Фрустрація
238. Frustration-driven behavior – Поведінка, керована фрустрацією
239. Frustration-induced behavior – Поведінка, спричинена фрустрацією
240. Functional behavior – Функціональна поведінка
241. Gender-specific behavior – Гендерно специфічна поведінка
242. Generalization – Генералізація
243. Goal-directed behavior – Цілеспрямована поведінка
244. Goal-oriented behavior – Поведінка, орієнтована на мету
245. Goal-seeking behavior – Поведінка, спрямована на досягнення мети
246. Group behavior – Групова поведінка
247. Habit-driven behavior – Поведінка, що керується звичками

248. Habitual behavior – Звична поведінка
249. Habituation – Габітуалізація
250. Harassing behavior – Домагальна поведінка
251. Harm-avoidant behavior – Поведінка уникнення шкоди
252. Hedonic behavior – Гедоністична поведінка
253. Hedonistic behavior – Гедоністична поведінка
254. Help-seeking behavior – Поведінка пошуку допомоги
255. Helping behavior – Допоміжна поведінка
256. Herd behavior – Стадна поведінка
257. Herding behavior – Поведінка стада
258. Higher-order conditioning – Умовлення вищого порядку
259. Hostage behavior – Поведінка заручника
260. Hostile behavior – Ворожа поведінка
261. Humanistic behavior – Гуманістична поведінка
262. Hyperactive behavior – Гіперактивна поведінка
263. Hypocritical behavior – Лицемірна поведінка
264. Identification – Ідентифікація
265. Imitative behavior – Поведінка імітації
266. Imitative behavior – Поведінка імітації / Імітативна поведінка
267. Immature behavior – Незріла поведінка
268. Impartial behavior – Неупереджена поведінка
269. Imprinting – Імпринтинг
270. Impulse control – Контроль імпульсів
271. Impulsive behavior – Імпульсивна поведінка
272. Impulsive-aggressive behavior – Імпульсивно-агресивна поведінка
273. In-group behavior – Внутрішньогрупова поведінка
274. Inclusive behavior – Інклюзивна поведінка
275. Inconsistent behavior – Непослідовна поведінка

276. Independent behavior – Незалежна поведінка
277. Indirect aggression – Непряма агресія
278. Induced behavior – Викликана поведінка
279. Infantile behavior – Дитяча поведінка
280. Inhibited behavior – Гальмована поведінка
281. Inhibited behavior – Стримувана поведінка
282. Inhibition – Інгібіція
283. Inhibitory control – Гальмівний контроль
284. Innovative behavior – Інноваційна поведінка
285. Insight-driven behavior – Поведінка, що керується інсайтом
286. Instinctive behavior – Інстинктивна поведінка
287. Instrumental aggression – Інструментальна агресія
288. Instrumental behavior – Інструментальна поведінка
289. Intellectual mimicry – Інтелектуальна мімікрія
290. Internalized behavior – Інтерналізована поведінка
291. Interpersonal behavior – Міжособистісна поведінка
292. Intervention – Інтервенція
293. Introspective behavior – Інтроспективна поведінка
294. Introverted behavior – Інтровертована поведінка
295. Intuitive aggression – Інтуїтивна агресія
296. Intuitive behavior – Інтуїтивна поведінка
297. Irresponsible behavior – Безвідповідальна поведінка
298. Jealous behavior – Ревнива поведінка
299. Jealousy-driven behavior – Поведінка, керована ревнощами
300. Judgment-based behavior – Поведінка на основі суджень
301. Judgmental behavior – Суджуюча поведінка
302. Laissez-faire behavior – Ліберальна поведінка
303. Law of effect – Закон ефекту

304. Leadership behavior – Лідерська поведінка
305. Learned behavior – Набута поведінка
306. Learned helplessness – Набута безпорадність
307. Learning curve – Крива навчання
308. Loss-driven behavior – Поведінка, викликана втратою
309. Loyal behavior – Лояльна поведінка
310. Loyalty behavior – Лояльна поведінка
311. Machiavellian behavior – Макіавеллівська поведінка
312. Maintenance behavior – Підтримувальна поведінка
313. Maladaptive coping – Неадаптивний копінг
314. Manipulated behavior – Маніпульована поведінка
315. Manipulation – Маніпуляція
316. Manipulative behavior – Маніпулятивна поведінка
317. Manipulative mimicry – Маніпулятивна мімікрія
318. Marginalized behavior – Маргіналізована поведінка
319. Masochistic behavior – Мазохістська поведінка
320. Mating behavior – Шлюбна поведінка
321. Mature behavior – Зріла поведінка
322. Mechanistic behavior – Механістична поведінка
323. Meek behavior – Скромна поведінка
324. Memory-driven behavior – Поведінка, що керується пам'яттю
325. Mentally controlled behavior – Ментально контрольована поведінка
326. Metacognitive behavior – Метакогнітивна поведінка
327. Mimetism – Міметизм
328. Misbehaving – Погана поведінка
329. Model behavior – Моделююча поведінка
330. Modeling behavior – Модельована поведінка
331. Mood-dependent behavior – Поведінка, залежна від настрою

332. Moral behavior – Моральна поведінка
333. Moral reasoning – Моральні міркування
334. Motivation – Мотивація
335. Motor behavior – Моторна поведінка
336. Narcissistic behavior – Нарцисична поведінка
337. Negative reinforcement – Негативне підкріплення
338. Non-compliant behavior – Невиконуюча поведінка
339. Nonverbal behavior – Невербальна поведінка
340. Norm-breaking behavior – Поведінка, що порушує норми
341. Normalization – Нормалізація
342. Nurturing behavior – Піклувальна поведінка
343. Obedience – Слухняність
344. Obedient behavior – Слухняна поведінка
345. Observant behavior – Обсервантна поведінка
346. Obsessive behavior – Одержима поведінка
347. Offensive behavior – Наступальна поведінка
348. Operant behavior shaping – Формування оперантної поведінки
349. Operant behavior – Оперантна поведінка
350. Operant conditioning – Оперантне умовлення
351. Overcontrolled behavior – Надмірно контрольована поведінка
352. Overprotective behavior – Надмірно захисна поведінка
353. Overt behavior – Відкрита поведінка
354. Paradigm – Парадигма
355. Parental behavior – Батьківська поведінка
356. Passive-aggressive behavior – Пасивно-агресивна поведінка
357. Pathological behavior – Патологічна поведінка
358. Pavlovian response – Павловська реакція
359. Peer pressure – Тиск з боку однолітків

360. Peer-driven behavior – Поведінка, що керується однолітками

361. Perception – Перцепція

362. Perfectionist behavior – Перфекціоністська поведінка

363. Perfectionistic behavior – Перфекціоністська поведінка

364. Performance-enhancing behavior – Поведінка, що підвищує ефективність

365. Performance-oriented behavior – Поведінка, орієнтована на результат

366. Perseverative behavior – Наполеглива поведінка

367. Personality-driven behavior – Поведінка, керована особистістю

368. Phobia – Фобія

369. Phobic behavior – Фобічна поведінка

370. Play behavior – Ігрова поведінка

371. Playful behavior – Ігрова поведінка

372. Positive reinforcement – Позитивне підкріплення

373. Positive social behavior – Позитивна соціальна поведінка

374. Predatory behavior – Хижацька поведінка

375. Predictable behavior – Передбачувана поведінка

376. Preventive behavior – Попереджувальна поведінка

377. Procrastination – Прокрастинація

378. Productive behavior – Продуктивна поведінка

379. Prosocial behavior – Просоціальна поведінка

380. Protective behavior – Захисна поведінка

381. Proximity seeking – Пошук близькості

382. Pseudopositive behavior – Псевдопозитивна поведінка

383. Punishment-driven behavior – Поведінка під впливом покарання

384. Punitive aggression – Каральна агресія

385. Punitive behavior – Каральна поведінка / Караюча поведінка

386. Reactive behavior – Реактивна поведінка

387. Reciprocal behavior – Взаємна поведінка

388. Reckless behavior – Безрозсудна поведінка

389. Reflexive behavior – Рефлексивна поведінка

390. Reinforced behavior – Підкріплена поведінка

391. Reinforcement schedule – Графік підкріплення

392. Reinforcement schedule – Графік підкріплення (частота та послідовність винагороди)

393. Reinforcement – Підкріплення

394. Relapse behavior – Поведінка рецидиву

395. Relationship-seeking behavior – Поведінка, що шукає стосунки

396. Reluctant behavior – Небажана поведінка

397. Repetitive behavior – Повторювана поведінка

398. Resilience – Резилієнтність

399. Resilient behavior – Стійка поведінка

400. Response latency – Латентність реакції

401. Responsive behavior – Відповідна поведінка

402. Responsive behavior – Респонсивна поведінка

403. Reward-seeking behavior – Поведінка, спрямована на отримання винагороди

404. Risk-averse behavior – Поведінка уникнення ризиків

405. Risk-averse behavior – Поведінка, що уникає ризику

406. Risk-seeking behavior – Поведінка, що шукає ризик

407. Risk-taking behavior – Поведінка, що ризикує

408. Risk-taking behavior – Ризикова поведінка

409. Risk-taking – Ризикована поведінка

410. Risky behavior – Ризикована поведінка

411. Ritualistic behavior – Ритуальна поведінка

412. Ritualistic behavior – Ритуалістична поведінка

413. Role behavior – Рольова поведінка
414. Role-playing behavior – Рольова поведінка
415. Routine behavior – Рутинна поведінка
416. Rule-bound behavior – Поведінка, що дотримується правил
417. Rule-breaking behavior – Поведінка, що порушує правила
418. Ruminative behavior – Румінативна поведінка
419. Ruminative behavior – Румінаційна поведінка
420. Sadistic behavior – Садистська поведінка
421. Self-assertive behavior – Самостверджуюча поведінка
422. Self-conscious behavior – Самосвідома поведінка
423. Self-control – Самоконтроль
424. Self-correcting behavior – Самокоригувальна поведінка
425. Self-defeating behavior – Саморуйнівна поведінка
426. Self-destructive behavior – Саморуйнівна поведінка
427. Self-directed behavior – Самоспрямована поведінка
428. Self-disclosure – Саморозкриття
429. Self-efficacy – Самоефективність
430. Self-handicapping – Самоперешкоджання
431. Self-harming behavior – Самопошкоджуюча поведінка
432. Self-monitoring – Самомоніторинг
433. Self-preservation – Самозбереження
434. Self-protective behavior – Самозахисна поведінка
435. Self-regulation – Саморегуляція
436. Self-reinforcing behavior – Самопідкріплювальна поведінка
437. Self-serving behavior – Егоїстична поведінка
438. Sensitization – Сенсибілізація
439. Sensory avoidance behavior – Поведінка уникання сенсорних стимулів

440. Sensory stimulation – Сенсорна стимуляція (вплив подразників на органи чуття)

441. Sensory-seeking behavior – Поведінка, що шукає сенсорні стимули

442. Sexual behavior – Сексуальна поведінка

443. Shame-driven behavior – Поведінка, що керується соромом

444. Shaping behavior – Формування поведінки

445. Shaping – Формування поведінки

446. Social avoidance – Соціальне уникання

447. Social behavior – Соціальна поведінка

448. Social influence – Соціальний вплив

449. Social learning – Соціальне навчання

450. Social withdrawal – Соціальна ізоляція

451. Socialization – Соціалізація

452. Socially unacceptable behavior – Соціально неприйнятна поведінка

453. Sociopathic behavior – Соціопатична поведінка

454. Spiteful behavior – Спайтфул поведінка

455. Spontaneous behavior – Спонтанна поведінка

456. Stereotyped behavior – Стереотипна поведінка

457. Stimulus-driven behavior – Поведінка, що керується стимулом

458. Structured behavior – Структурована поведінка

459. Sublimation – Сублімація

460. Submissive behavior – Покірлива поведінка / Підкорена поведінка

461. Submissive behavior – Підкорена поведінка

462. Support-seeking behavior – Поведінка пошуку підтримки

463. Survival behavior – Поведінка виживання

464. Task-focused behavior – Поведінка, орієнтована на завдання

465. Task-oriented behavior – Поведінка, орієнтована на завдання

466. Time management behavior – Поведінка керування часом

467. Trait-based behavior – Поведінка, заснована на рисах

468. Transaction – Транзакція

469. Trial and error – Метод спроб і помилок

470. Trust-building behavior – Поведінка, що будує довіру

471. Unconditioned response – Безумовна реакція

472. Unconditioned stimulus – Безумовний стимул

473. Unconventional behavior – Неконвенційна поведінка

474. Variable ratio reinforcement – Підкріплення за змінним співвідношенням (варіативна частота винагороди)

475. Verbal behavior – Вербальна поведінка

476. Victim behavior – Поведінка жертви

477. Volatile behavior – Волатильна поведінка

478. Voluntary behavior – Добровільна поведінка

479. Withdrawal behavior – Поведінка уникнення

480. Withdrawal symptoms – Симптоми відмови

481. Withdrawal syndrome – Синдром відмови

482. Workaholic behavior – Поведінка трудоголіка

483. Workplace behavior – Поведінка на робочому місці

484. Worry-driven behavior – Поведінка, керована занепокоєнням

485. Yielding behavior – Поведінка поступливості

486. Zero tolerance behavior – Поведінка нульової толерантності

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as English terminology in the field of psychology and its problems of translation into Ukrainian.

The object of the work can be defined as English-language psychological terminology and its translation into Ukrainian, covering the specificity of term transfer, the influence of cultural and contextual factors, and problems related to the unification of terminology in the field of psychology.

The main aim of the paper consists in analyzing the translation of English-language psychological terms into Ukrainian, to identify the main problems and challenges associated with this process, and to develop recommendations for unification and standardisation of terminology to ensure accuracy and adequacy of translation in scientific discourse. The scientific novelty of the presented research lies in comprehensively analysing the problems of translating English-language psychological terms into Ukrainian, in particular, to identify and classify the main challenges, such as multiple correspondences, cultural and contextual peculiarities, and the lack of a unified terminology.

The study found that the translation of psychological terms from English into Ukrainian is a complex process that requires taking into account lexical, semantic, cultural, and contextual features. The main problems arise due to the multiplicity of meanings of terms, cultural differences, lack of unified terminology, and difficulty in conveying nuances of meaning.

Keywords: *translation, psychology, terminology, English terms, multiple correspondences, cultural differences, unification of terminology, lexical borrowings, semantic challenges.*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Цимбал Валерія Віталіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Переклад (англійський), адреса електронної пошти 2niki005@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Англомовна термінологія сфери психології та проблеми її перекладу українською мовою»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 29.11.2024 Цимбал В. В.